

Innhold

PEFF 1

Peff 1	3
Åpning	4
Modul 1 – Patruljen	6
Hva er speiding.....	7
Litt speiderhistorie.....	8
Patruljesystemet – den eneste måten å drive speiding på.....	8
Speidermetoden	9
Speideridealene	9
Patruljebygging	11
Hvorfor patruljesystemet?	12
Patruljesærpreget	13
Peffens og assens rolle	14
Patruljeledelse	14
Patruljeførerens rolle i patruljen.....	15
Førerpatruljen og troppen.....	15
Modul 2 – Møteplanlegging	17
Planlegging	18
Planlegging i patruljen	19
Planlegging i førerpatruljen.....	19
Hvordan sette opp en terminliste?	20
Oppgavefordeling i patruljen	21
Patruljemøte 1 – struktur og rammer.....	22
Detaljplanlegging	23
Møteplan.....	23
Rammer og seremonier et patruljemøte	24
Sjekkliste i forbindelse med et patruljemøte.....	24
Egne og eksterne ressurser og hjelpemidler	25
Treningsprogrammet	26
Treningsprogrammet - hvorfor, hva og hvordan?	27
Praktisk bruk av treningsprogrammet	27
Sjekkliste for gode aktiviteter	28
Hvordan lærer vi?	29
Forskjellige måter å lære på	30
Praktiske ferdigheter	31
Bruk sansene	31
Hvordan få og beholde oppmerksomhet:	32
Informasjon og kommunikasjon.....	33
Kommunikasjon mot patruljen, troppen, foreldre	34
Kommunikasjonsformer	34
Hvordan gi god informasjon	35
Modul 3 – Gjennomføring	36
Patruljemøte 2 – faglig innhold	37
Problemløsning i patruljen	39
Konflikt eller uoverensstemmelse?	40
Hvordan løser du det?	40
Eksempler på problemer:	41
Veien videre	42
Avslutning	44

Peff 1

Åpning

Hvorfor

Mål:

- Markere at kurset er i gang med en seremoni.
- Avklare forventninger og oppnå en felles forståelse for hva kurset dreier seg om.
- Skape trygghet blant deltakerne.

Hva

- Avklaring av mål og forventninger
- Bli-kjent-aktivitet

Hvordan

Tidsbruk: Ca. 25 min

Utstyr: Deltakerliste, diverse effekter som brukes under seremonien

Forslag til gjennomføring

Tid	Hva	Hvordan	Ansv
5 min	Åpningsseremoni		
10 min	Bli-kjent-lek eller -aktivitet	La deltakerne presentere seg selv og fortelle noe om seg selv. Lek en lek som gjør det lettere å huske navn eller som hjelper å bli bedre kjent (se fagstoffet).	
10 min	Avklare forventninger og fortelle litt om kurset	Plenumssamtale med deltakerne: Hva forventer deltakerne av kurset? Hva forventer kursstaben av kurset? Noter og ta vare på forventningene til deltakerne slik at dere kan ta dem opp igjen på slutten av kurset.	

Fagstoff

Åpningsseremonier for kurset

En åpning markerer at nå er kurset i gang. Kan også brukes til å angi en ramme for kurset.

Det går an å benytte forskjellige åpninger ut fra hva man ønsker å oppnå eller vise. Når det arrangeres forskjellige økter i løpet av kurset, kan man godt åpne/starte disse ved å vise eksempler på hvordan en åpning på tur eller møter kan gjøres.

Eksempler på åpninger som kan brukes i patruljen:

- Lysestake med ett lys til hver deltaker. (Når denne metoden brukes som fast åpning på patruljemøter, får hvert patruljemedlem eget lys som tennes bare når speideren er til stede. Da vil man se hvilket lys som har brent lengst og hvilket kortest, noe som kan stimulere oppmøte.)
- Kniv i stubbe (alle tar med kniv på hvert møte eller har en i lokalet, under åpningen settes kniven i stubben)
- Knaggrekke hvor alle i patruljen henger opp sitt bumerke

- Knyte knuter, lage en makramé (noen knuter hver gang)
- Vandrestav - skjære et hakk i staven for hvert møte.
- Åpne patroljemøtet med et ord/liten tekst (kan godt gå på omgang i patroljen)
- Patroljerop

Bli kjent

Vi leker bli-kjent-leker for å lette stemningen, "bryte isen" og for at deltakerne fortere skal bli kjent med hverandre. Når deltakerne er bedre kjent vil de kunne jobbe bedre sammen i grupper.

Det finnes mange forslag til bli-kjent-leker i Speiderbasen – www.speiderbasen.no. Her er noen eksempler på hvordan man kan oppnå forskjellige ting med forskjellige leker.

Lek som hjelper å lære hverandres navn og interesser:

Alle deltakerne (og staben) sitter i en ring. Kursleder starter med å si sitt navn. Den som sitter ved siden av sier sitt eget navn, deretter kurslederens. Neste mann starter med seg selv, deretter med navnet til nr 2, og til sist kurslederen. Nestemann får fire navn som skal nevnes, den som kommer etter får fem osv. Gjør leken vanskeligere ved å be deltakerne også si en ting de liker, en egenskap de har eller noe de liker å gjøre som begynner på samme bokstav som navnet deres.

Den gordiske knute – lek som hjelper å bryte grenser og løse opp stemningen:

Alle deltakerne står i ring og holder hverandre i hendene. Så lukker alle øynene og slipper hverandres hender, og på kommando går de innover med utstrakte hender. Der tar de tak i de hendene de først får tak i, slik at alle holder i de andres hender. Når alle har funnet to "ledige hender" kan man åpne øynene. Oppgaven nå går ut på å forsøke å løse knuten slik at man igjen står i en sirkel og holder hverandre i hendene. Det må gjøres uten å slippe de hendene hver enkelt holder. Denne leken gjør at deltakerne kommer tett innpå hverandre fysisk uten at det oppleves som "farlig" eller for intimt, og kan være en fin aktivitet for å løse opp stemningen.

Lek som hjelper å lære hverandres navn og bakgrunn:

Alle stiller seg på rekke ved siden av hverandre eller i en ring. Så skal de stille seg i alfabetisk rekkefølge (husk å oppgi hvor "A" skal stå), etter alder, etter høyde, etter hvor lenge de har vært speidere og etter eventuelle andre parametere.

Modul 1 – Patruľjen

Hva er speiding

Hvorfor

Mål:

- Gi deltakerne kjennskap til hvordan speidingen oppsto og hva grunntanken med den var.
- Deltakerne skal vite hva som utgjør speidingens verdigrunnlag og ha en forståelse av hvorfor vi har definert disse
- Deltakerne skal få kjennskap til hva speidermetoden er og hvordan den kan brukes i det daglige speiderarbeidet
- Gi deltakerne en forståelse av hvilken rolle patruljesystemet har i speidingen.

Hva

Deltakerne skal tilegne seg kunnskap om:

- speidingens oppstart og grunntanke
- speiderens verdigrunnlag
- speidingens metoder
- patruljesystemet som kjernen i speidingen

Hvordan

Tidsbruk: 40-60 min

Utstyr: Historier, eksempler til diskusjon, evt. div. gjenstander

Forslag til gjennomføring

Tid	Hva	Hvordan	Ansv
10-15 min	Hva er speiding for meg?	Deltakerne bør ha fått i oppgave før kurset å ta med seg en ting de forbinder med speiding, noe som symboliserer speiding for dem. La så alle presentere det de tok med seg og si hvorfor de forbinder dette med speiding. <i>Alternativt:</i> Ha med en kurv med forskjellige små gjenstander som deltakerne kan velge mellom (det bør være minst dobbelt så mange som deltakere). Det trenger ikke å være rene speidergjenstander som kniv eller skjerknute; la det heller bli en liten utfordring slik at deltakerne må bruke fantasien.	
10 min	Vi ser på hvordan speidingen ble til	Fortell litt om Baden-Powells arbeid og speidingens oppstart og grunntanke. Illustrer med små historier og eksempler.	
20-35 min	Viktige trekk ved speiderbevegelsen og speiderarbeidet i Norge i dag.	Diskuter deretter punktene nedenfor. Prøv å få svar ut av deltakerne før du kommer med mer utfyllende informasjon. Punkter til diskusjon: <ul style="list-style-type: none">• Hva er speiderens verdigrunnlag?• Hvordan passer Baden-Powell grunntanke for speiding i dagens samfunn?• Hva mener vi med løftet vårt?• Hva mener vi med valgspåket?• Forstår du speiderloven? Når skal man bruke speiderloven?• Hva er en patrulje?• Hvorfor er patruljesystemet viktig?• Kan man drive speiding uten patruljesystemet?• Hva er speidermetoden? Hva er de 8 elementene i den?• Hvordan sørger vi for at det vi driver med er speiding?	

Tips til staben: Økten gjennomføres i plenum, for eksempel som leirbålsprat. Hvis det er få deltakere (eller for mange til en god plenumsdiskusjon slik at de må deles inn i mindre grupper), kan denne økten også legges opp som en løype hvor man diskuterer ett og ett tema på hver post.

Fagstoff

Litt speiderhistorie

Speiderbevegelsen ble grunnlagt av en engelsk offiser ved navnet Robert Baden-Powell. Baden-Powell tjenestegjorde lenge som speider i det militære. De militære speiderne er de soldatene som er så dyktige og modige at de er valgt ut til å gå, eller snike seg, foran de andre for å skaffe opplysninger om fienden. Som speider, måtte Baden-Powell kunne klare seg på egenhånd over lang tid. Han måtte kunne finne mat og vann, ta hånd om skadde, finne veien og tegne kart. Han trengte også god hukommelse, gode evner til å legge merke til ting og ikke minst evne til å løse problemer og ta avgjørelser.

Når Baden-Powell kom hjem fra det militære oppdaget han at det han hadde lært seg som speider i det militære stadig kom til nytte i det sivile livet. Han ville derfor spre de militære speidernes kunnskaper, men nå var det ikke i en militær hensikt men i fredens tjeneste; "for en bedre verden" som han selv uttrykte det.

Baden-Powell ville la unge mennesker lære og utvikle seg etter den metoden han selv hadde skaffet seg så mye kunnskap og erfaring gjennom; speiding! Under krigen hadde Baden-Powell sett at barn og ungdom kunne utrette mye mer enn de voksne trodde, bare man ga dem ansvar. De militære speiderne hadde på tro og ære forpliktet seg til å tjene sitt land og følte derfor et stort ansvar for å løse oppgaver og leve opp til det de hadde lovet. Gjennom friluftsliv trentes speiderne til å klare seg på egenhånd med enkle hjelpemidler. I små grupper, patruljer, trentes evnen til samarbeid og patruljekameratene lærte av hverandre. I stedet for å lese eller høre om ting mente Baden-Powell at den beste måten å lære på var gjennom å gjøre, slik speiderne var nødt til. I tillegg understreket Baden-Powell at fredens speiding skulle være morsom, leken og preget av eventyr.

Ansvar, forpliktelse, friluftsliv, patruljer, lære gjennom å gjøre og lek og eventyr er alle elementer eller punkter i det vi i dag kaller for speidermetoden.

Tips: Mer om speidingens oppstart og om Baden-Powell finner du for eksempel på www.speidermuseet.no, www.speiderbasen.no, wikipedia.org, www.scout.org osv.

Patruljesystemet – den eneste måten å drive speiding på

«Patruljesystemet er ikke et system å drive speiding etter, det er det eneste systemet.»
Robert Baden-Powell

Patruljen er den minste arbeidsenheten i speiderbevegelsen. Alle flokker, tropper og noen lag er delt opp i patruljer. Hele resten av organisasjonen er også delt opp slik. Patruljeførerne (peffene) i troppen utgjør selv en patrulje - førerpatruljen - med troppslederen som peff. Lederne i en gruppe utgjør en patrulje, det samme gjør kretsstyret, osv. I flokker som bruker Jungelboka som ramme, kalles patruljen «kull». Ut fra speidernes alder og erfaring utvikles patruljearbeidet gradvis gjennom hele speidertiden, og lederen er veileder for patruljeføreren.

En patrulje:

- er en liten gruppe som er fast over tid
- * består av 5 - 8 personer
- * gir trygghet for den enkelte
- * skal gi ulike oppgaver til den enkelte
- * skal gi muligheter for å lære ved egen aktivitet
- * er til en viss grad selvstyrt.
- * har en leder, «patruljefører».

Patruljen har et mål med sitt arbeid. Medlemmene planlegger, løser oppgaver og gjør aktiviteter sammen. Alder og erfaring er spredt, og den med mest erfaring er som regel leder.

Patruljesystemets store verdi ligger i at yngre speidere lærer av eldre, som lærer av den voksne. Patruljesystemet innebærer nå, som i 1907, at barn leder barn, og at patruljen arbeider selvstendig. Dette stiller store krav til den voksne lederen. Det er annerledes å lede barn gjennom en patruljefører enn å være leder for barna selv, slik det er mest vanlig ellers i samfunnet.

Speidermetoden

Speidermetoden er det viktigste verktøyet vi bruker i speiderarbeidet. Det er nettopp Speidermetoden som gjør det vi driver med til speiding. Speidermetoden består av 8 elementer:

- [Forpliktelse gjennom lov og løfte](#)
- [Learning by doing](#)
- [Bruk av patruljesystemet](#)
- [Friluftsliv](#)
- [Samfunnsengasjement](#)
- [Symbolikk, rammer og lek](#)
- [Progresjon i aktiviteter og ferdigheter](#)
- [Medbestemmelse og ansvar](#)

Speidernes utvikling blir best ivaretatt når man bruker flere elementer i Speidermetoden samtidig. Elementene er viktige som helhet, men hvert enkelt element kan samtidig vektlegges forskjellig avhengig av aldersgruppe. For eksempel hos de yngste aldersgruppene – bevere og småspeidere – er symbolikk, rammer og lek det mest brukte elementet i Speidermetoden, mens i troppen prioriterer man bruk av patruljesystemet og medbestemmelse og ansvar. Elementer som friluftsliv, learning by doing og progresjon er mer overordnede og er viktig i alle aldersgrupper.

Det at elementene vektlegges forskjellig betyr ikke at man skal velge ut noen elementer man bruker i enheten, og så la de andre ligge. Helhetlig og balansert bruk av alle elementene i Speidermetoden er den beste måten å sørge for kvalitet i speiderarbeidet på.

Speideridealene

Speiderløftet

Speiderløftet handler om vår vilje til å gjøre verden til et litt bedre sted å være. Gjennom å avlegge speiderløftet lover hver enkelt speider å gjøre sitt beste.

Jeg lover etter beste evne å:

- være åpen for Gud
- hjelpe andre og
- leve etter speiderloven

Valgspråket: «Vær beredt»

Å være beredt handler om å være i stand til å takle livets utfordringer og ta imot livets gaver, og om å ha mot til å handle riktig når det trenges.

Speiderloven

§1 En speider er åpen for Gud og hans ord

Dette forplikter meg til åpenhet overfor det kristne livssyn og lojalitet mot det kristne verdigrunnlaget til Norges speiderforbund. Det innebærer for eksempel at jeg er villig til å undres, og til å reflektere gjennom hva jeg selv tror på, og hvordan dette samsvarer med speidingens

religiøse verdigrunnlag. Jeg må avgjøre i hvilken grad jeg kan formidle disse verdiene selv, eller søke bistand fra ressursene rundt meg for å nå dette målet.

§2 En speider kjenner ansvar for seg selv og andre

Jeg er ansvarlig for mine egne tanker, ord og gjerninger og må selv bestemme hva jeg vil være med på. Jeg har ansvar for å støtte andre og hjelpe dem til å være tro mot seg selv. Jeg må hjelpe andre til å oppleve at de høres med og betyr noe.

§3 En speider er hjelpsom og hensynsfull

Da jeg var yngre lærte jeg at man skulle gjøre en god gjerning hver dag. Spørsmålet nå dreier seg mer om hva som er mitt naturlige handlingsmønster.

Jeg må ofte sette egne behov i bakgrunnen hvis jeg skal ta hensyn til og hjelpe andre.

§4 En speider er en god venn

Jeg er venn når jeg viser i handling at jeg virkelig er en å stole på og støtte seg til, en som har tid til å lytte. Jeg er ikke venn bare for dem som står meg nærmest, men må også prøve å være det for alle jeg møter. Jeg er venn når jeg er glad i andre på tross av deres svakheter. Jeg må også tørre å snakke til en venn når jeg ser gale forhold, og tåle å bli irettesatt selv. Venner gir hverandre kritikk for å hjelpe hverandre.

§5 En speider er ærlig og pålitelig

Jeg skal leve slik at andre opplever at de kan stole på meg og at de kan regne med meg i gode og vanskelige situasjoner. Andre mennesker bør oppleve at speidere og spesielt ledere er til å stole på.

§6 En speider kjenner naturen og verner om den

Naturen er en del av skaperverket som vi har fått til låns for å forvalte på en god måte. Vår holdning til naturen i dag vil påvirke kommende generasjoner i mange år fremover. Det er mitt ansvar å bevare naturen, og påse at de jeg leder blir lært opp til å respektere og ta vare på den. Som leder er det også naturlig at jeg handler bevisst i mitt daglige liv, slik at jeg utsetter naturen for minst mulig forurensing og ødeleggelse.

§7 En speider tenker og handler selvstendig, og prøver å forstå andre

Jeg er selv ansvarlig for mine egne tanker og handlinger. Fordi jeg lever i en verden sammen med andre, må jeg lytte til hva andre mener, hva andre opplever og hva de har behov for. Fellesskap er avhengig av at jeg både lytter og opplever andres meninger og følelser, og at jeg handler til beste for oss alle, ut fra egen samvittighet og overbevisning. Å handle selvstendig betyr at jeg ikke lar meg presse av andre.

§8 En speider gjør sitt beste i motgang og vansker

Jeg må lære meg at kriser og problemer også gir muligheter til valg og ny utvikling. Det vesentlige er hvordan jeg tar motgang og vansker.

§9 En speider er nøysom og prøver å klare seg selv

Å være nøysom er å klare seg med lite, å være fornøyd med det man har. På turer og leire lærer jeg å leve enkelt, men jeg vet også at jeg ikke trenger å leve i overflod til vanlig. Jeg kan ikke forbruke i dag for å ligge samfunnet eller andre mennesker til byrde i morgen. Jeg skal prøve å gjøre mitt beste på egenhånd. Men jeg må også kunne søke hjelp - jeg trenger ikke å klare alt alene.

§10 En speider arbeider for fred og forståelse mellom mennesker

Ingen mennesker er like, men alle har like stor verdi, også de som er helt annerledes enn meg selv. Alle har rett til å leve i fred, bli hørt og respektert. Dette gjelder like mye menneskene rundt meg, som personer jeg ikke kjenner, eller de med en annen kulturbakgrunn. Nøkkelen til fred ligger i forståelse og respekt for hverandres behov. Å "arbeide for fred", er mer enn kun passiv toleranse, det er en aktiv handling. Som speiderledere skal vi bidra aktivt for å skape et bedre nærmiljø og en bedre verden. Vi må prøve å være gode forbilder.

Patruljebygging

Hvorfor

Mål:

- Lage hensiktsmessige arbeidsgrupper – patruljer.
- La deltakerne få erfaring med og kunnskap om samhold og tilhørighet i patruljen.
- Få innblikk i hvordan man bruker patruljesærpreg for å utvikle tilhørighet og samhold i en patrulje.

Hva

- Patruljeinndeling
- Lage patruljesærpreg.

Hvordan

Tidsbruk: Ca. 1,5 time

Utstyr: Ark, tusjer, forskjellig materiell til særpregsarbeid, bilder av patruljedyr osv.

Forslag til gjennomføring

Tid	Hva	Hvordan	Ansv
20 min	Innledning - hvorfor patrulje? Tenke over hva patruljen/patruljesystemet gir deltakerne.	<p>Sjokoladeleken er en god måte å vise viktigheten av samarbeid i patruljen på. Begynn med at alle får et par minutter på å skrive ned alle sjokoladetyperne de kommer på. Deretter leser man opp ett av forslagene, og alle sammenligner med sine ark og krysser ut sammenfallende sjokoladetyper. Til slutt ber man de som har flere igjen om å nevne disse slik at man kan utvide listen. Poenget er at sammen får man et bedre resultat enn hver for seg.</p> <p>Diskusjon i plenum: Deltakerne forteller hvilke andre fordeler ved patruljesystemet de ser.</p> <p>Aktivt valg: Henge opp lapper med ordene nedenfor med noen meters mellomrom. Deltakerne får spørsmål om hva patruljen gir dem, og må stille seg under det ordet som passer best for dem. Ordene kan være: tilhørighet, trygghet, glede, selvstendighet, samarbeid, respekt, medbestemmelse, ansvar, læring, ledertrening osv.</p> <p>Be noen av deltakerne om å forklare valget sitt.</p>	
10 min	Tenke over betydningen av særpreg for samhold og tilhørighet i patruljen	<p>Snakk litt om seremonier og særpreg:</p> <ul style="list-style-type: none">• Hva er patruljesærpreg?• Hva er bra med å ha patruljesærpreg?• Har noen eksempler på særpreg og seremonier de bruker i egne grupper som andre kan få høre om?	
45-60	Patruljeinndeling og særpreg	Del inn i patruljer (tenk over hvilket prinsipp dere vil legge til grunn for inndelingen på forhånd).	

min		<p>Obs! Ikke velg patruljefører ennå, da kan deltakerne få oppleve å være i en patrulje uten en tydelig leder.</p> <p>Patruljene får utdelt patruljenavn (gjerne de tradisjonelle navnene som Baden-Powell brukte) og får i oppgave å lage patruljesærpreget. Dette kan være å lage:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Patruljedyr • Banner • Rop • Bumerke • T-skjorte • Patruljemaskot (ting fra naturen / tauverk / rajer e.l.) • Patruljesang • En patruljelysestake/knaggrekke e.l. som kan brukes ved åpning/avslutning <p>Presentasjon av patruljesærpreget i plenum.</p>	
-----	--	--	--

Tips til staben: En annen oppgave som kan gis i denne økten er at hver patrulje får i oppgave å tenke ut en egen åpningsseremoni/-ritual for sin patrulje. Dette kan også gjøres i forbindelse med planlegging av et patruljemøte.

Fagstoff

Hvorfor patruljesystemet?

Patruljen er kjernen i speideren. Mye av læringen og speideropplevelsen skal skje i patruljer med en patruljefører som leder. Det er viktig at speidere selv tar ansvar for sin egen speidertid og speideraktiviteter. Gjennom patruljearbeid opplever speiderne medbestemmelse og ansvar i forhold til hva de gjør og lærer på møter og turer.

Ved å bruke patruljesystemet når vi flere mål:

- **Tilhørighet**
Sosial tilhørighet er vissheten om at vi er akseptert i venneflokken/patruljen.
- **Trygghet og glede**
Speiderne opplever tilhørighet, trygghet og glede ved å gjøre noe sammen med andre.
- **Selvstendighet og samarbeid**
Selvstendighet og evne til samarbeid utvikles. Speiderne opplever seg selv som en viktig og nødvendig del av patruljen.
- **Respekt**
De lærer å respektere hverandre og å gi rom for ulikheter.
- **Medbestemmelse, ansvar**
Gjennom medbestemmelse og egne valg blir ansvar overfor felles vedtak innarbeidet. Gjennom førerpatruljen deltar patruljen i viktige beslutninger som angår troppen.
- **Ledertrening**
Patruljesystemet er også ledertrening. Medlemmene får enkelte ansvarsområder og mange blir selv assistenter og patruljeførere.
- **Opplevelse og læring**
Alle har et behov for å utvikle seg. Patruljen opplever noe sammen, speiderne lærer ved egen aktivitet og av hverandre. Ved å gjøre ting i praksis utvikles ferdigheter, kunnskaper og holdninger. Jo flere sanser vi får mulighet til å anvende, desto bedre lærer vi. På denne måten skapes med tiden et verdifullt erfaringsgrunnlag hos den enkelte, og dermed også i patruljen. Større utfordringer kan tas opp, nye erfaringer gjøres - og en utvikling er i gang.

Målet er at patruljen blir i stand til å lede seg selv, skape sitt eget liv, sine egne tradisjoner og særpreget. Da kan patruljen selv velge sine aktiviteter eller arbeide med selvvalgte emner som inngår i et felles

program for hele troppe.

Patruljesystemet innebærer også visse fordeler for lederen; arbeidet blir lettere å organisere, du kan gi mer ansvar og være veileder for patruljeføreren. På denne måten kan vi oppfylle speidersakens mål om å trene medlemmene til å bli selvstendige og ansvarsbevisste samfunnsborgere.

Patruljesærpreg

Patruljesærpreg kan være prikken over i-en i patruljearbeidet. Hvis dere har klart å legge opp et program for patruljen som speiderne går inn for, vil felles opplevelser i patruljen skape det naturlige grunnlaget for patruljens særpreg. Særpreget gjør at patruljen deres skiller seg ut fra andre patruljer, og bidrar til å gjøre patruljen engasjert og aktiv.

Ved å bruke patruljesærpreg viser speiderne: Her er vi!

Barn og unge har ofte behov for å føle at de hører hjemme et sted. Særpreget kan være med på å gi denne følelsen, og bidrar også ofte til et godt samhold i patruljen: Vi hører sammen!

Følgende elementer kan være med på å skape patruljesærpreg:

- Patruljenavn
- Egen åpning og avslutning av møter/turer
- Felles plagg, som lue eller leirbålskappe
- Felles symbol (for eksempel i form av et eget patruljestempel eller bumerke)
- Patruljelogg/sagabok (patruljens historiebok)
- Patruljebanner
- Egne kallenavn (hyggelige)
- Patruljerop/-sang
- Patruljens hemmelige språk/tegn osv
- Patruljested (gjerne selvbygget hytte, gapahuk eller lignende)
- Fast arrangement på terminlista som patruljefest eller en spesiell tur
- Patruljekasse
- Patruljerom/patruljehule

Obs! Bruk av speiderskjorte og -skjerf på møter er også med på å skape en spesiell stemning og følelsen av tilhørighet i patruljen, så det er viktig at patruljen har en regel angående bruk av speiderdrakt.

Mer om dette kan finnes i patruljeførerhåndboka s. 30.

Peffens og assens rolle

Hvorfor

Mål:

- Deltakerne blir bevisst sin rolle som patruljefører/patruljeassistent.
- Deltakerne skal vite hva som forventes av dem, både ovenfra og nedenfra i organisasjonen.

Hva

Hva er peffens og assens rolle i:

- Patruljen
- Førerpatruljen
- Troppen

Hvordan

Tidsbruk: Ca 45 min

Utstyr: Store ark, tusjer

Forslag til gjennomføring

Tid	Hva	Hvordan	Ansv
30 min	Tenke rundt peffens og assens rolle i patruljen.	<p>For å benytte seg av erfaringer fra forrige økt, spør deltakerne om hvordan det var å prøve å bli enige uten en peff: Var det enkelt å bli enige? Var de effektive? Var det noen som tok over styringa på eget initiativ?</p> <p>Fortsett med å spørre deltakerne om hvilke oppgaver en patruljefører har i patruljen.</p> <p>Dette kan gjøres patruljevis først, og patruljenes svar skrives ned på et stort ark. Så kan man ta en oppsummering i plenum, hvor staben kan komme med utfyllende punkter hvis deltakerne ikke nevner alle.</p> <p>Snakk om punktene: Har alle det likt? Hva er enkelt og hva er vanskelig å få til? Hva trenger man å lære mer om?</p> <p>Deretter tar man for seg rollen til patruljeassistenten (kan gjøres gjennom plenumsdiskusjon med en gang): Hvis disse er peffens oppgaver, hva er i så fall assens rolle?</p>	
15 min	Peffens/assens rolle i førerpatruljen og i troppen	Har alle en organisert førerpatrulje? Hvordan pleier førerpatruljemøtene å fungere hos dere? Hva er førerpatruljens oppgaver og funksjon?	

Fagstoff

Patruljeledelse

En speidertropp er bygget opp av de enkelte patruljer. Det var dette som ble suksessen for leiren på Brownsea Island. Der erfarte Baden-Powell patruljesystemet i praksis, og han sa det slik: "Patruljesystemet er ikke et system å drive speiding etter. Det er det eneste systemet." Han ble en banebryter for moderne pedagogiske prinsipper med denne arbeidsformen.

Nøkkelpersonen for å få patruljesystemet til å fungere skikkelig, er patruljeføreren. For at patruljeføreren skal kunne gjøre sin ansvarsfulle jobb, er det helt avgjørende at patruljeføreren får nødvendig opplæring og trening og lærer seg å planlegge og lede.

”Patruljesystemet er speidingens styrke – men også dens svakhet”. Noe av det viktigste i speidingen er å gjøre patruljeførerne dyktige til å kunne lede sine patruljer på egen hånd.

En god patrulje:

- har et godt miljø der alle medlemmene trives;
- er et sted der alle føler seg trygge og stoler på hverandre;
- er et sted der patruljemedlemmene leker og jobber sammen;
- er et sted der patruljemedlemmene liker å drive med speiding sammen og er ivrige etter å ta fatt på en ny utfordring.

Patruljeførerens rolle i patruljen

Patruljeførerens rolle er å lede patruljen, ikke nødvendigvis alle aktivitetene som gjennomføres. Alle speidere skal få ansvarsoppgaver, og det er patruljeførerens første jobb å sørge for at alle er trygge og får realisert så mange av sine ressurser som mulig.

Lederen vil være patruljeføreren og patruljens veileder, men det bør alltid være ett av patruljemedlemmene som er prosjektleder eller har ansvar for aktivitetene som skal gjennomføres. Det er ikke gitt at dette alltid er patruljeføreren. Kanskje denne typen ansvarsoppgaver bør gå på rundgang, eller overlates til den av speiderne som har spisskompetanse eller trenger utfordringen?

Patruljeførerens oppgaver:

- Planlegge arbeidet i patruljen sammen med patruljeassistenten og etter innspill fra patruljemedlemmene, eventuelt med hjelp fra troppslederen.
- Ha hovedansvaret for opplegg på patruljemøter og -turer.
- Skape godt miljø i patruljen og sørge for at alle trives.
- Sørge for at alle får bidra med det de er gode til, men også at alle får prøve seg på nye ting.
- Hjelp patruljen til å utvikle eget særpreg og følelsen av vennskap og samhørighet mellom patruljemedlemmene.
- Sørge for at alle medlemmene i patruljen har en terminliste slik at de vet når og hvor ting skjer.
- Fordele post og informasjon til patruljemedlemmene.
- Være bindeleddet mellom troppslederen og patruljemedlemmene.
- Delta på førerpatruljemøter i troppen.
- Ved å fordele oppgavene i patruljen sørge for at oppgavene som patruljen får, blir utført.
- Følge opp, oppmuntre og gi ros til medlemmene i patruljen når de utfører en oppgave.
- Vise omsorg for patruljemedlemmene.
- Være bevisst sin rolle som forbilde for speidere og passe på at det man gjør og de holdningene man formidler er i tråd med speidingens verdier.
- Ha overordnet ansvar for patruljens utstyr.
- Ha ansvar for sikkerhet på patruljemøter og -turer.

Patruljeassistentens oppgaver

Patruljeassistenten er peffens viktigste støttespiller som hjelper i planleggingen og gjennomføringen av møtene og med å holde orden og god stemning på møtene. Derfor kan og bør oppgavene i lista ovenfor fordeles mellom peffen og assen.

- skal hjelpe patruljeføreren med planlegging og gjennomføring av patruljens aktiviteter
- skal overta patruljeførers oppgaver når denne ikke er til stede
- skal vise omsorg for resten av patruljen
- skal delta i en førerpatrulje
- skal kanskje en gang bli patruljefører selv

Førerpatruljen og troppen

Patruljeføreren og evt. -assistenten får oppfølging gjennom arbeidet i førerpatruljen.

Førerpatruljen består av troppslederen, troppsassistentene, patruljeførerne (peffene) og patruljeassistentene (assene). Troppslederen er patruljeføreren i førerpatruljen.

Speidingen har vært drevet i 100 år. Blant de viktigste erfaringene som er gjort, er at et godt arbeid i førerpatruljen alltid betyr et godt arbeid i speiderpatruljene og dermed en god speidertropp. Derfor er førerpatruljemøtet det viktigste møtet i en tropp.

En førerpatrulje er et sted der peffer og assen får være med på å ta avgjørelser for fellesskapet, de får personlig påfyll og ekstra utfordringer, og det er det første stedet der ledertrening blir tydelig som eget tema. Førerpatruljen er også et kommunikasjonsledd mellom patruljene og lederne; det er praktisk hvis man er mange speidere, og kan være unødvendig kompliserende hvis man er få.

Førerpatruljens oppgaver kan deles i to hovedgrupper:

- Planlegging og tilrettelegging av det praktiske arbeidet i troppen
- Forum for peffer og assen hvor de kan få kunnskaper, ferdigheter og inspirasjon til sitt arbeid i patruljen. Det sosiale miljøet peffer blir en del av, er særlig viktig i denne sammenheng.

Planleggingsdelen av førerpatruljens virksomhet kan enten holdes som en del av møtet hver gang man har førerpatruljemøte eller i forkant av eller etter troppsmøter.

En annen viktig sak på førerpatruljemøter er rapport om hvordan patruljearbeidet går. Patruljene må få ros for det de har lykkes med og oppnådd på egen hånd. Der hvor ikke alt har lykkes, må peffene og assene få hjelp til å finne frem til årsaken og hvordan det kan gjøres bedre neste gang. Førerpatruljen skal være et forum der problemer og eventuelle konflikter kan løses.

La også hver patruljefører få komme frem med sine planer fremover. Meningen med denne posten er at det skal bli en hyggelig utveksling mellom peffene med god støtte fra lederens side. Der kan de også få tips fra hverandre om aktiviteter.

Det kan settes opp egne førerpatruljemøter eller -turer hvor målet er å tilegne seg nye kunnskaper og ferdigheter som peffene kan ta med videre til patruljene sine.

For tropper som bare har en eller to patruljer kan bruken av førerpatrulje bli delvis unødvendig. En flatere struktur i en slik tropp kan gjøre at flere av speiderne kan få klare utfordringer, og at flere føler at de deltar i medbestemmelsesprosessene. Her kan man kanskje ha bare noen spesielle samlinger for de som trenger noe ekstra.

Patruljene skal alltid gis mulighet til selv å virke på egen hånd med sine møter, turer, prosjekter osv. Lederen bør ikke legge seg opp i noe som patruljen selv kan bestemme, men samtidig være der hvis peffen trenger hjelp eller veiledning. Ingenting er mer inspirerende for et godt patruljearbeid enn ansvar. Gi alltid ros for godt patruljesamhold!

En stor oppgave for førerpatruljen er å planlegge troppens program. Ved begynnelsen av hvert semester må det settes opp terminliste med troppsmøter, turer og leirer, prosjekter, troppskonkurranser osv. Videre bestemmer førerpatruljen hvilke andre prosjekter, aksjoner og tiltak troppen skal sette i gang eller delta i.

Troppsting

Noen av møtene i førerpatruljen kan organiseres som et troppsting, for eksempel møtene i forbindelse med utarbeidelse av troppens terminliste eller leirplaner for sommeren.

Troppstinget gir speiderne mulighet til å trene på demokratiske prosesser. Det kan organiseres etter samme modell som gruppetinget. Til troppstinget må det på forhånd være satt opp en saksliste slik at alle vet hvilke saker som skal behandles. Ledelsen av møtet kan gå på omgang mellom peffene slik at de kan få litt trening.

For at troppstinget skal bli et virkelig styre, skal beslutningene tas ved avstemning. Det må lages skikkelig referat etter hvert møte. Dette referatet sendes til alle troppstingets medlemmer. Men husk på at troppstinget ikke må bli et langtekkelig møte som drar for langt ut i tid!

Modul 2 – Møteplanlegging

Planlegging

Hvorfor

Mål:

- Deltakerne skal forstå viktigheten av planlegging og forberedelse.
- Deltakerne skal lære å lage langtidsplan for patruljen med utgangspunkt i andre terminlister (krets, gruppe, tropp).
- Deltakerne skal lære hvordan de kan involvere patruljemedlemmene i planleggingen og gjennomføringen.

Hva

Langtidsplanlegging i patruljen og førerpatruljen

Hvordan

Tidsbruk: 1 t

Utstyr: terminlisteeksempler, maler for patruljens terminliste, ark, tusjer, gule lapper, evt. tegnestifter

Forslag til gjennomføring

Tid	Hva	Hvordan	Ansv
20 min	Hvorfor planlegger vi? Langsiktig plan for patruljen. Sammenheng mellom patruljens, troppens, gruppas og kretsens terminlister.	Samtale i plenum eller patruljevis: Hvorfor skal vi planlegge? Hva planlegges og av hvem? Hva skal man ha med i patruljens og troppens terminlister? Hva annet må vi ha med / tenke på? Ansvarsfordeling – hvem skal gjøre hva? Hvilke faste og midlertidige oppgaver finnes det i en patrulje? Hva er forskjellen på langsiktig plan og detaljplan? Skriv svarene på et ark (for eksempel i form av et tankekart eller illustrert på en annen måte) som kan henges opp.	
20 min	Medbestemmelse i patruljen.	Illustrere forskjellige metoder for innvolving av andre: <ul style="list-style-type: none">• brainstorming• tankekart (vise til det som ble gjort under foregående diskusjon)• avstemning• ringen - én etter én foreslår et tema• benytte hverandres kunnskap (kan du lære oss noe?)	
20 min	Øve på å lage langsiktig plan.	Del ut eksempler på de forskjellige terminlistene (krets, gruppe, tropp, patrulje). Del ut troppens patruljens terminliste for neste to måneder med forhåndsutfylte enhets-, gruppe- og kretsarrangementer. La patruljene fylle den ut med forslag til patruljemøter og -turer. Hvert møte skal beskrives med dato, sted, tema, mål, ansvarlig og tidspunkt. De resulterende møteplanene kan brukes videre i de andre planleggingsøktene.	

Fagstoff

Hvorfor planlegger vi?

I speidersammenheng planlegges aktiviteter i forhold til målet vi har satt for dette området. Speidermøter skal være i samsvar med enhetens mål, program på en leir skal være i samsvar med leirens mål, gruppens engasjement i nærmiljøet samsvarer med gruppens mål (samtidig mot kretsens, forbundets og formålsparagrafen).

Planlegging har flere hensikter; den skal sikre:

- sammenheng i arbeidet
- balanse i arbeidet
- nødvendig koordinering mellom egne arrangementer og andres (gruppe, krets, forbund, nærmiljø, skole, skolemusikken osv.)
- at speiderne og foresatte er informert i tide om arrangementer og enhetens program
- ledernes trygghet foran møter og arrangementer
- at speiderne får innflytelse på programmet

Planlegging i patruljen

Peffen og assen må sette av ett til to møter i halvåret hvor de lager en plan for det patruljen skal drive med i nærmeste fremtid. Husk å samle ønsker og forslag fra speiderne i patruljen på forhånd. Og inviter gjerne med troppslederen på planleggingsmøtet – kanskje dere får noen nyttige innspill!

Hva planlegger vi i patruljen?

- Alle arrangementer, turer og møter i patruljen
- Tidspunkt for planleggingsmøter.
- Arbeidsfordelingene mellom peffen og assen (og eventuelt andre i patruljen)

Lag en langsiktig plan for patruljen:

- Hvor står patruljen i dag? Hva har dere gjort, hvor langt har hver enkelt kommet i forhold til treningsprogrammet?
- Bli enige om mål for patruljen for den kommende perioden (for eksempel for det kommende halvåret) – hva ønsker dere å gjøre/lære?
- Ta utgangspunkt i gruppas og troppens terminliste.
- Sett opp patruljens terminliste med datoer for patruljemøter og -turer.
- Finn ut hvilke elementer, punkter eller merker i treningsprogrammet som kan hjelpe dere å nå de målene dere har satt for perioden.
- Bestem tema for hvert møte/tur med utgangspunkt i det dere fant ut i forrige punkt.

Detaljplan

Så kan dere begynne å lage mer detaljert plan for hvert enkelt møte. Møteplanen bør være klar senest 1-2 uker før selve møtet. En detaljert møteplan er en slags kjøreplan som peffen bruker før og under møtet. Den skal inneholde alle elementene i møtet, kort beskrivelse av hvordan de skal gjennomføres, navn på de ansvarlige og liste over nødvendig utstyr og forberedelser.

Detaljplan sendes ikke ut til medlemmene i patruljen.

Planlegging i førerpatruljen

Peffen og assen er, som en del av førerpatruljen, med på å planlegge tidspunkt og opplegg for møter, turer og arrangementer for førerpatruljen og for hele troppen. Dette er deres sjans til å påvirke hva dere skal gjøre på møter - bruk den!

Årsplan

Her setter vi opp arrangementer for forbund, krets, kontaktutvalg, gruppe, gruppeting, aktuelle samlinger for troppsledere (emnekurs, lederleir) ledersamlinger, kurs, kretsting, samlinger, leirer, St. Georgsdag og Tenkedagen.

Terminliste for troppen

Dette er en ½ årsplan. Den tiden du bruker på å lage en god terminliste, får du mangedobbelt igjen.

På terminlisten tar dere med:

- Møter, turer, fellesarrangementer osv
- Møtetype: spesialmøte, arbeidsmøte, temamøte, ute eller inne med mer.
- Hvem som er hovedansvarlig for møtet.
- Hvem som er ansvarlig for innledning, andakt, lek, hoveddel og avslutning.
- Oppmøtested dersom annet enn vanlig.
- Oppmøtetid ved spesielle arrangementer.

Det er fint å bestemme hovedaktiviteten på møtene allerede når du lager terminlista. Da får dere oversikt over om hvem av speidere som kommer gjennom hvilke programområder.

Hver speider (hvert hjem) bør få en terminliste som beskriver de viktigste detaljene.

Hvordan sette opp en terminliste?

(Kan brukes i forbindelse med planleggingen av både troppens og aptruljens terminliste.)

Forberedelser:

1. Fri brainstorming: Snakk med speiderne *før* terminslutt og hør om de har noen spesielle ønsker for innhold i neste termin. Prosjekter de ønsker å gjennomføre? Tanker om "Utfordringen"? Spesielle fordypningsmerker de vil ta? Turer de vil på? Konkrete aktiviteter osv
2. Trekk inn treningsprogrammet: Presenter mulighetene som ligger i treningsprogrammet for speiderne. Hva kan de jobbe med? Finn ut hva som frister.
3. Skap felles mål! Husk at alle medlemmene sannsynligvis har sine egen personlige mål og forventninger til arbeidet. Finn ut hva dere vil at skal være det felles målet for arbeidet i enheten. Knytt sammen og juster de enkeltes mål til å passe med et felles mål. Dette må gjøres i samarbeid med speiderne.
4. Klargjør deres muligheter og ressurser. Hva rekker vi og hva får vi til av det som har kommet fram under pkt 1, 2 og 3?
5. Finn frem andre terminlister det må tas hensyn til under planlegging av denne terminens speiderprogram - fra NSF (se <http://www.speiding.no/arrangementer/>), fra kretsen, fra gruppa, andre programmer (fotball, skolekorps eller lignende avhengig av hva som er populært hos deres speidere). Husk også å ta hensyn til skolefri, faste eller tradisjonelle speiderarrangementer og liknende.
6. Bestem hvor mange overnattingsturer dere skal ha i terminen.
7. Ha klart for dere "spesielle regler", som for eksempel at dere ikke har møte dersom det har vært tur i helgen osv.

Noen tips:

- Bruk minst ett møte før en tur til å planlegge turen.
- Sett av tid til forberedelse før konkurranser og lignende.
- Husk faste aktiviteter som dugnad på speiderhus, båtpuss, vedlikehold av utstyr osv.

- Husk at noen aktiviteter tar lenger tid enn planlagt, og at det dermed kan være greit å ha et par speidermøter uten fullt program.

Noter også viktige telefonnumre, e-post og annen kontaktinformasjon på programmet.

Evaluering

På den siste samlingen i terminen, eller den første i neste, vurderer dere hvordan det gikk. Det bør dere gjøre både i førerpatruljen og ledere imellom.

Prøv å være åpen, og vær villig til å ta imot kritikk. Det hender at samlingen ikke går som planlagt. Det kan være mange grunner til det: speiderne var ikke motiverte, det var for få speidere eller ledere på møtet, materiellet du skulle bruke var ikke i orden eller forberedelsene var for dårlige.

Men alle erfaringene, både positive og negative, gir deg ny kunnskap som du kan ta med deg videre i speiderarbeidet.

Oppgavefordeling i patroljen

Peffen trenger ikke, og skal heller ikke, gjøre alt selv. Så når dere lager terminliste, husk å fordele oppgaver både for møtene dere planlegger og for faste oppgaver i patroljen. Speiderne vokser på det ansvaret du gir dem, men du må selvfølgelig passe på ikke å gi noen en oppgave de ikke kan klare.

Eksempel på faste oppgaver som peffen kan delegere til andre:

- Sagaskriver – oppdatere patroljeboka
- Materialforvalter – føre oversikt over patroljens utstyr
- Kasserer – føre patroljens regnskap
- Lekleder – ha ansvar for lekene

Patruljemøte 1 – struktur og rammer

Hvorfor

Mål:

- Deltakerne skal lære om hvordan patruljemøter kan struktureres ut ifra et bestemt tidsskjema og faste rammer.
- Deltakerne skal få erfaring med bruk av forskjellige stemnings- og samholdsbyggende aktiviteter.
- Deltakerne skal få trening i å styre og justere møteopplegg innenfor en fastsatt møteplan.
- Deltakerne skal bli kjent med hjelpemidlene de kan bruke i speiderarbeidet og lære om hvordan de kan brukes.

Hva

Deltakerne lærer om:

- hvorfor og hvordan man planlegger et patruljemøte – detaljplanlegging
- møteplan og disponering av tid
- bruk av rammer, seremonier og lek på patruljemøter
- bruk av hjelpemidler som Speiderbasen, speiderlitteratur, alternativ litteratur og ekstern hjelp/veiledere

Hvordan

Tidsbruk: 2 t 20 min

Utstyr: Maler for møteplan, pinner/blyanter, kakestykker av papp, eksempler på seremonier, rammer og leker som kan brukes i patruljen, eksempler på planleggingshjelpemidler som litteratur.

Forslag til gjennomføring

Tid	Hva	Hvordan	Ansv
30 min	Innhold i et patruljemøte.	<p>Gå gjennom oppsett på et vanlig patruljemøte – spør deltakerne hva de tror det består av, og fyll eventuelt på med egne svar. De 7 møtedelene er beskrevet i fagstoffet.</p> <p>Praktisk oppgave i patruljer: De forskjellige delene av et patruljemøte kan illustreres ved hjelp av deler av en sirkel (kakestykker). Det skal være 7 kakestykker av forskjellig størrelse som til sammen utgjør 1,5 time med møteopplegg. (Kakestykkene kan måles enten i antall minutter eller i prosentandelen av møtetiden.) Ikke skriv noe på lappene på forhånd, men la speiderne selv fordele de forskjellige møteelementene ut ifra hvor lang tid de tror de tar. Så kan de sette delene sammen til et møte i den rekkefølgen de mener er best.</p> <p>Diskuter resultatet: Er alle enige i varigheten og rekkefølgen? Har de noen eksempler? Hvor viktig er de forskjellige elementene? Hvorfor bruker vi seremonier, rammer og leker?</p>	
30 min	Detaljplan for patruljemøte. Strukturering av	Patruljene setter sammen en detaljplan for et kort patruljemøte (30 min) med fokus på disponering av tid og bruk av rammer (bruk malen for møteplan fra fagstoffet).	

	patruljemøter ut ifra et bestemt tidsskjema og faste rammer.	Møtet skal <i>bare</i> bestå av seremonier, rammer og leker. Denne kortversjonen av et patroljemøte forberedes og ansvaret fordeles mellom patroljemedlemmene.	
20 min	Hva finnes av hjelpemidler og hvordan de kan brukes	Vis de forskjellige skriftlige hjelpemidlene og diskuter hva hver av dem kan brukes til. Diskuter: Hvor ellers kan dere finne nyttig informasjon/materiell? Har dere brukt ekstern hjelp på patroljemøter før? Var det vellykket? Hvem kan dere spørre om hjelp?	
10 min	Sjekkliste i forbindelse med et patroljemøte.	Vis og gå gjennom sjekkliste presentert i fagstoffet.	
50 min	Hvordan styre opplegg på møte innenfor en fast møtestruktur.	Patruljene gjennomfører møtet for å sammenligne planen med virkeligheten og for å se hva det var behov for av justeringer av programmet underveis. Noen av deltakerne eller veilederen kan stå for noen forstyrrende elementer som kan gjøre den nødvendig med tilpasninger. Evaluer etterpå hvordan alt gikk.	

Tips til staben: Møtene som blir forberedt i denne økten bør gjennomføres ute.

Fagstoff

Detaljplanlegging

Planlegging er mer enn å sette opp terminliste med møte- og turdatoer. Det er også å bestemme hva som skal skje og hvordan det skal gjennomføres. Hvis dere bruker litt tid på å detaljplanlegge i forkant, kan dere bruke tiden og kreftene på den beste måten på selve møtet, siden møtet vil være lettere å gjennomføre. Dessuten vil utbyttet fra møtet sannsynligvis bli større. Og siden ting ikke alltid går som planlagt, vær forberedt på å måtte endre på enkelte ting i programmet.

Et vanlig patroljemøte kan inneholde følgende elementer (ikke nødvendigvis i denne rekkefølgen):

- Åpning med egen patroljeseremoni som virker samlende og betyr noe for patroljen.
- Patroljeråd hvor speiderne kan være med på å bestemme hva som skal skje i patroljen.
- Læring – hovedøkt hvor speiderne lærer noe nytt - kunnskaper, ferdigheter eller begge deler.
- Lek/konkurranse – for å koble av eller med spesiell hensikt.
- Repetisjon av det som ble gjennomgått i læringsøkta.
- Sang, musikk eller skuespill – her kan patroljen få utløp for sine kunstneriske evner.
- Avslutning – roe ned, oppsummere, tid til ettertanke.

Møteplan

En møteplan skal inneholde:

- Patrolje
- Møtedato
- Sted
- Peff
- Mobil
- Tema for møtet
- Mål for møtet
- Punkter i treningsprogrammet
- Tidsplan
- Beskrivelse av aktiviteter med ansvarsfordeling og utstyr

Bruk skjemaet på side 38 for å lage detaljert møteplan.

Rammer og seremonier et patruljemøte

Symbolikk, rammer og lek

Symbolikk og rammer bruker vi for å skape en felles identitet, og for at speiderne skal oppleve at de er med i en større sammenheng. Med ramme mener vi en historisk eller tenkt omgivelse fra litteraturen eller andre kilder. Det setter fantasien i sving og er med på å skape et miljø der speiderne lettere tilegner seg kunnskap, ferdigheter og holdninger vi ønsker å gi. Det er viktig at symbolikken og rammene samsvarer med speidingens verdigrunnlag. En seremoni i speidersammenheng er en høytidelig handling, ofte med symbolsk innhold, som blir gjentatt etter samme mønster ved flere anledninger. Lek er aktivitet med mening. Det er morsomt og utvikler ferdigheter, fantasi, sansene våre, konsentrasjonsevnen og samarbeidsevnen. Gjennom leken gir vi mulighet for egenaktivitet, kroppskontakt og trening i å tåle medgang og motgang. Leken utvikler også rettferdighetssansen og evnen til å forstå og følge regler. Å leke er en prøve på livet og en anledning til å lære seg selv å kjenne.

«Hvis det ikke er moro, er det ikke speiding», sa Baden-Powell. «Speiding er ikke en høytidelig eller innviklet vitenskap. Tvert om, den er en morsom lek hvis du tar det på den rette måten». Han skriver til lederne: «Drep ikke interessen til speideren med lange forklaringer. Gi ham leker og oppgaver med det samme». Baden-Powell oppfordret til å bruke rammer, som for eksempel Jungelboka. Det appellerer til speiderne. «Se på den gutten som går nedover gata. Blikket hans er rettet langt framover. Speider han utover prærien, eller over det skummende hav? Blikket er i hvert fall ikke her, det er sikkert. Har du noensinne sett bøfler streife gjennom byparken? Har du aldri sett røyken fra siouxindianernes hytter stige opp i skyggen av gamle minnesmerker på en åpen plass? Jeg har i alle fall sett det i mange år.»

Seremonier

Det er vanlig at møter, turer og andre arrangement i troppen starter og slutter på en spesiell måte. Dette kalles for åpningsseremoni og avslutningsseremoni. Disse seremoniene markerer start og slutt på møtene og er med på å skape felleskap og tilhørighet til troppen. Det er også vanlig at de forskjellige patruljene har sine egne åpnings- og avslutningsseremonier. Disse seremoniene er ofte forskjellige fra patrulje til patrulje, og er med på å skape et særpreg for den enkelte patruljen.

Slik bør en god seremoni være:

- Enkel og høytidelig
- Lettfattelig, slik at budskapet kommer tydelig frem
- Kort. Hvis det trekker ut, mister deltakerne interessen.
- Den skal samle deltakerne om noe, så det er viktig med ro og konsentrasjon før dere begynner.
- Må være godt forberedt og nøye planlagt.
- De som har en konkret oppgave under seremonien, må læres opp på forhånd.
- Ikke brukes for ofte.

Sjekkliste i forbindelse med et patruljemøte

Før:

Lag en møteplan.

Lag utstysliste.

Fordel oppgaver/utstyr.

Forbered programmaterieell, utskrifter, eksempler osv.

Avtal med eventuelle eksterne hjelpere.

Informere speiderne i patruljen om eventuelle spesielle forberedelser/klær/utstyr/oppmøtested- og -tidspunkt.

Under:

Informere alle om hva som skal skje og hvordan det skal skje.

Vær aktivt deltakende i det dere gjør.

Pass på at alle har noe å gjøre og at oppgavene passer speidernes nivå.

Gi ros og oppmuntring.

Pass på tiden, men husk at møteplanen kan justeres underveis hvis du ser at det er lurt.

Ha oversikt over utstyret.

Vær oppmerksom på eventuelle utrygge situasjoner

Vær oppmerksom på stemningen i patruljen og prøv å unngå/håndtere problemer og konflikter som oppstår.

Etter:

Ros speiderne for god innsats.

Hør med speiderne om hva som var bra på møtet.

Diskuter (peffen og assen imellom) hvordan møtet gikk og hva dere bør huske på til neste gang.

Send ut en oppsummering til troppsledelsen, og gjerne til foresatte, om hva dere har gjort/lært.

Noter hvilke punkter i treningsprogrammet hver enkelt speider har fullført.

Egne og eksterne ressurser og hjelpemidler

Alle speidere i patruljen din har noe de er flinke til eller opptatt av. La dem dele sine kunnskaper, interesser og ferdigheter med andre. Speidere som er flinke til noe, kan avlaste peffen ved å ta ansvar for gjennomføringen av enkelte aktiviteter på møter/turer.

Ledere, rovere og foreldre har også kunnskap og ferdigheter dere kan ha nytte av. Inviter gjerne mennesker med interessante yrker eller hobbyer, eller noen som brenner for en spesiell sak og kan inspirere dere til å starte et prosjekt eller engasjere dere i lokalsamfunnet.

Litteratur og andre hjelpemidler:

- Peffer kan utvikle og teste sine evner ved hjelp av nettbaserte peffoppgaver i Speiderbasen. De finnes under Hjelpemidler i Stifinner- eller Vandrers-menyen.
- Min speiderlogg er en oversikt over programelementer hvor dere kan registrere det dere har jobbet med i treningsprogrammet.
- Fordypningsmerker for flokk og tropp inneholder fordypningsmerker som kan tas i troppen.
- Sikkerhet på tur er sjekklister for speidere og ledere som hjelper å forberede og gjennomføre turer på en trygg måte.
- Oversiktsplakat hjelper deg å holde oversikt over hele patruljens progresjon i forhold til treningsprogrammet. På plakaten kan du registrere hvilke mål speiderne har jobbet med og hvilke merker og andre programelementer de har tatt.
- Speiderboka er speidernes egne tur- og naturhåndbok.

Her har vi samlet noen nettsider som kan være til hjelp når du skal planlegge arbeidet i patruljen din:

- www.speiding.no - Hjemmeside for Norges speiderforbund. Her finner du speidernyheter, debatt og arrangementsinformasjon.
- www.speiderbasen.no - En program- og idebase til speiderbruk. Her finner du hele treningsprogrammet med alle merkene og andre ting du kan gjøre i speideren samt informasjon om speidermetoden, planlegging og ledelse.
- I Speiderbasen ligger det dessuten masse speideraktiviteter, leker, sanger, forslag til møter og nyttig speiderkunnskap. Du kan bruke den både for å lære mer om speiderarbeidet og som hjelpemiddel under planleggingen.
- www.alltidberedt.com - Nettbutikken til NSF som selger speidermerker og speiderlitteratur.
- www.waggs.org - World Association of Girl Guides and Girl Scouts
- www.scout.org - World Organisation of Scout Movement
- www.inatur.no - Her finner du oversikt over hvor i Norge du kan jakte, fiske og gå på tur. På siden finnes også et interaktivt turkart over hele Norge med oversikt over jakt, fiske, overnattingsmuligheter og friluftsområder.
- Kommunenes hjemmesider inneholder også et kartverktøy hvor du kan velge mellom flere forskjellige typer kart over lokalområdet.

Treningsprogrammet

Hvorfor

Mål:

- Deltakerne skal lære om hvordan de kan bruke treningsprogrammet under planleggingen.
- Deltakerne skal trene på å lage/finne aktiviteter som passer til patruljens kunnskaps- og ferdighetsnivå

Hva

Deltakerne lærer om:

- programelementene
- praktisk bruk av treningsprogrammet
- progresjon i treningsprogrammet

Hvordan

Tidsbruk: ca.1,5 t

Utstyr: Min speiderlogg for stifinnere og vandrere (gjern også for flokken), utskrifter av noen aktiviteter fra Spiderbasen (hvis internett ikke er tilgjengelig)

Forslag til gjennomføring

Tid	Hva	Hvordan	Ansv
10 min	Treningsprogrammet – mål og programelementer	Vise frem og forklare ved hjelp av Min speiderlogg og Spiderbasen.	
30 min	Praktisk bruk av treningsprogrammet	Jobbe mer med Min speiderlogg og Spiderbasen. Prøve ut to måter å bruke TP på: <ul style="list-style-type: none">• ta utgangspunkt i et bestemt mål og så finne passende aktiviteter• ta utgangspunkt i en bestemt aktivitet og så finne ut hvilke/hvilket mål den bidrar til Resultatene kan brukes i neste planleggingsøkt.	
30-60 min	Progresjon fra beverkoloni til roverlag og innad i troppen og patruljen.	Snakke om forskjellen i programmet til de forskjellige enhetene. Har alle patruljemedlemmene samme nivå? Klarer alle de samme utfordringene? Hva skjer hvis dere får en utfordring som er for vanskelig / for lett i forhold til deres nivå? Illustrere dette med progresjonsløype: Patruljene går en løype hvor poster består av praktiske oppgaver av forskjellig vanskelighetsgrad – fra veldig enkle til veldig vanskelige. (Patruljene kan enten gå hele løypa, eller, hvis det er satt av lite tid, bare få én post hver) Etterpå må de diskutere i plenum hvordan det har gått. Oppgaven kan være typiske speiderferdigheter som førstehjelp, pionering osv. Eller et rollespill: Ta en oppgave som vanligvis ikke utgjør noe utfordring for troppsspeidere – oppvask, knytte skolisser, lage bål. Patruljene skal utføre oppgaven, men alle må late som dette er første gang de gjør den. Peffen får ansvar for å lære opp	

		speiderne og veilede dem gjennom oppgaven.	
--	--	--	--

Fagstoff

Treningsprogrammet - hvorfor, hva og hvordan?

Treningsprogrammet i Norges speiderforbund består av **mål** med speiderarbeidet og **programelementer** som gjennomføres ved bruk av **speidermetoden**. Treningsprogrammet sikrer at hele mennesket trenes og at det vi gjør er speiding – ikke løsrevne aktiviteter.

I treningsprogrammet har dere et godt verktøy som dere kan benytte dere av i det daglige speiderarbeidet – når dere planlegger og når dere prøver å finne ut hvordan ting skal gjøres.

Vi har allerede hørt om hvorfor- og hvordan-delene av treningsprogrammet – speidingsens formål og verdigrunnlaget, og speidermetoden.

Treningsprogrammet inneholder følgende programelementer (altså punkter dere skal gjennom i løpet av deres speidertid):

- "Jeg er beredt"-merket med fokus på ferdigheter
- programmerkene med fokus aktiviteter og læring
- Utfordringen med fokus personlig utvikling
- fordypningsmerkene med fokus fordypning
- Speidersjefens topputmerkelse med fokus stimulering til ekstra innsats
- prosjekter/aktualitetsprosjekter med fokus ta ansvar for egen utvikling

Noen av programelementene er enklere å jobbe med enn andre. For eksempel er "Jeg er beredt"-merket eller fordypningsmerkene enkle å bruke som grunnlag for et møte- eller turopplegg, siden de beskriver konkrete krav til ferdigheter eller kunnskap.

Praktisk bruk av treningsprogrammet

Programmerkene, som består av mer generelle mål og ikke konkrete aktiviteter. Målene i programmerkene er ikke egentlig mål slik vi er vant til å tenke mål (målbare, konkrete, tidsbegrensede osv). De er egentlig uttrykk for *ønsker*. Vi *ønsker* for eksempel at alle speidere i alle aldre skal "delta i aktiviteter som stimulerer sanseapparatet" (K-1). Derfor går de samme målene igjen fra år til år. Dvs. målene er de samme i programmerket Friluftsliv for både bever, småspeider, stifinner, vandrer og rover.

For at disse målene skal bli mer konkrete, må man ta utgangspunkt i hvilket nivå du og din patrulje befinner dere på. Målene i programmerkene er på en måte ledetråder for ulike typer av aktiviteter som kan være utviklende og gode for speidere. De er best å bruke i forbindelse med planleggingen av terminlista, for å gi sammenheng i hele programmet. Dere bestemmer dere for hvilke mål dere ønsker å oppnå og setter dem opp på terminlista. Og hvilke aktiviteter dere velger å bruke for å nå målene, er avhengig av hvor mye dere kan om temaet fra før.

Progresjonen ligger altså ikke i målene men i aktivitetene som gjennomføres til målene, altså i aktivitetens krav og i hvordan man jobber med aktiviteten. For en bever kan det for eksempel være en utfordring å leke ute til alle årstider, mens en rover burde dra på en ordentlig flere dagers overnattingstur til hver årstid i forbindelse med målet "Få turerfaring fra alle årstider" (F-1). På den måten vil en speider som jobber med de samme målene i forskjellige enheter, komme høyere og høyere opp på kunnskapsspiralen.

I målene til programmerkene står det for eksempel: Delta i aktiviteter som stiller krav til godt samarbeid. Men hvor mange aktiviteter trenger man å delta i? Hvor kompliserte må de være? Det er vanskelig å lage én regel på det, siden resultatene av aktiviteten og progresjonen vil variere fra speider til speider, og også avhengig av hvor avansert aktiviteten var. Vi kan derimot anbefale at man jobber med et mål over tid og bruker et par større eller flere mindre aktiviteter for å nå målet.

Og selv om dere har detaljplanlagt alle møtene med mål man skal jobbe med og aktiviteter man skal gjennomføre, kan dere likevel ikke vite om hvor fort speidere kommer til å nå målet, siden det også er viktig å ta hensyn til hver enkelte speider sitt ferdighets- og kunnskapsnivå.

Viktig å tenke på når man jobber med treningsprogrammet:

- se helhet i treningsprogrammet og speidermetoden
- fellesskap/patroljearbeid/samarbeid
- praktisk tilnærming til læring
- ulike forutsetninger hos ulike speidere - ulike krav, progresjon hos hver enkelt
- man kan ta utgangspunkt i målene og finne en passende aktivitet, eller ta utgangspunkt i aktiviteten og finne passende mål
- bruke tabeller og andre hjelpemidler til å holde oversikt over speidernes utvikling
- planlegge langsiktig med utgangspunkt i treningsprogrammet (for halvt år/år/to år/tre år av gangen)
- Speiderbasen er et nyttig verktøy, både når man skal finne nye aktiviteter eller forstå treningsprogrammet, og kan brukes av både ledere og speidere

Sjekkliste for gode aktiviteter

Her er en enkel sjekkliste som du kan bruke når du planlegger en speideraktivitet, et patroljemøte eller en tur:

Aktiviteten/møtet/turen skal:
Bidra til å oppfylle ett eller flere gitte mål i programmerkene
- Friluftsliv
- Samfunnsengasjement
- Livskvalitet
- Vennskap
- Kreativitet
Bruke ett eller flere av elementene i speidermetoden
- Forpliktelse gjennom lov og løfte
- Learning by doing
- Bruk av patroljesystemet
- Friluftsliv
- Samfunnsengasjement
- Symbolikk, rammer og lek
- Progresjon i aktiviteter og ferdigheter
- Medbestemmelse og ansvar
Være tilpasset patroljens nivå (alder, kunnskap, ferdigheter)
Være relevant (gir speiderne utvikling, kunnskap som kan anvendes i framtiden)
Være morsom (er det ikke moro, er det ikke speiding☺)

Hvordan lærer vi?

Hvorfor

Mål:

- Gi deltakerne forståelse for hva som viktig for god læring
- Gjøre deltakerne kjent med eksisterende læringsmetoder og deres fordeler og ulemper i speidersammenheng
- Gi deltakerne erfaring med å holde en læringsøkt for andre

Hva

Forutsetninger for god læring

Metoder og hjelpemidler for formidling av

- teoretisk kunnskap
- verdier og holdninger
- praktiske ferdigheter

Øvelse i å lære bort

Hvordan

Tidsbruk: ca 1,5 time

Utstyr: Knutetau, eksempler på hjelpemidler som kan forbedre læringen, ark og tusjer

Forslag til gjennomføring

Tid	Hva	Hvordan	Ansv
30 min	Forskjell på god og dårlig læring. Formidlings-/ læringsmetoder som kan brukes i speideren.	Presentasjon av "Håpløs og vellykket instruksjon": Staben finner ut hva deltakerne kan om et praktisk emne, f. eks knuter. Be frem én eller flere speidere som IKKE kan trompetstikk. Gi dem knutetau. Veilederen viser først <i>gale</i> måter å lære på og til slutt gjennomfører en ordentlig instruksjon: <ul style="list-style-type: none">• Fortell fort og komplisert hvordan knuten skal slås – uten å vise med eget tau (evt. lag en tegning på et ark eller på bakken). Be så speiderne om å slå knuten.• Slå knuten veldig fort, ta den opp igjen med en gang – uten å si et ord. Be så speiderne om å slå knuten.• Be speideren om å gjenta bevegelsene etter deg. Du stiller stadig spørsmål om helt andre ting og ignorerer spørsmålene.• Vis "perfekt instruksjon": Speideren bør stå bak deg (sitt eller knel ned) slik at ikke knuten slås bakvendt. Slå så knuten sakte, mens du passer på at speideren følger med og rekker å gjøre det samme. Svar på eventuelle spørsmål og gjenta ved behov. Diskusjon i plenum (viktige poeng skrives opp): Hva var galt og hva var riktig ved de fire opplæringsøktene? Hva er viktig for at vi skal kunne lære? Er måten vi lærer på avhengig av hva vi skal lære? Hvordan pleier deltakerne å gjennomføre læringsøkter i egen patrulje (de som har erfaring med det)? Hvordan gjøres det i troppene deres?	

		<p>Presenter læringsmetodene som brukes i speideren (hvis disse ikke har blitt nevnt før), og be deltakerne om å fordele dem på følgende temaer. Hvordan er det best å lære</p> <ul style="list-style-type: none"> • teoretisk kunnskap (metoder: samtale, repetisjon) • verdier og holdninger (metoder: lek, opplevelse, rollespill, meningsutveksling) • praktiske ferdigheter (metoder: instruksjon og øvelse, erfaringslæring) 	
15 min	Viktigheten av motivasjon, variasjon og repetisjon.	<p>Fortell om bruk av sansene og bruk foregående opplæring i knuter som eksempel. Gjennomfør gjerne en liten test av hvor mye deltakerne oppfatter av et budskap avhengig av budskapets form (skriftlig, muntlig, visuelt, praktisk). Her kan man bruke en tilpasset variant av hviskeleken. Vis eksempler på hjelpemidler som kan brukes for å stimulere forskjellige sanser.</p> <p>Gå gjennom elementene som utgjør en god læringsøkt - forberedelse, motivasjon, demonstrasjon, øvelse, oppsummering, repetisjon.</p> <p>Fortell om metoder som kan brukes til å øve inn nye ferdigheter og som bidrar til variasjon på møtet (makker, konkurranse, oppgave, lek).</p>	
45 min	Deltakerne får øvelse i formidling av ferdigheter	<p>Patruljearbeid hvor forhåndsoppgaven – å lære bort noe til de andre i patruljen – skal presenteres. Forhåndsoppgaven kan man gi beskjed om den første kurskvelden. Alle skal tenke på noe de kan lære bort til de andre. Dette kan være alt fra knuter til å slå hjul – det viktigste er at man får prøvd seg som instruktør. Opplæringen skal ta ca 5 minutter. Man bør ikke la flere enn én i hver patrulje ha det samme temaet (med mindre det er planlagt på forhånd).</p> <p>De som lærer bort, oppfordres til å prøve ut de metodene de har nettopp lært om. Når opplæringen er avsluttet, la alle i patruljen si hva de synes om gjennomføringen: Hvordan synes du opplæringen gikk? Ville dette fungert i deres egen patrulje? Hvis ikke – hvorfor?</p> <p>Veileder evaluerer hver av deltakerne med tre positive tilbakemeldinger og en utfordring.</p>	

Tips til staben: Denne økten gir en god anledning til å introdusere evaluering ved hjelp av tre positive og en utfordring. De får øvd seg på denne evalueringsmetoden i Peff 2.

Fagstoff

Forskjellige måter å lære på

Prinsippet "learning by doing" er kjernen i all speiding. Grunnen til at dette prinsippet er så viktig, er veldig enkel:

Du lærer nemlig best når du tar alle sansene dine i bruk. Det er ikke nok å bare se eller høre om noe hvis du virkelig skal lære; du må også gjøre det selv. Så hvis peffen vil at læringen skal være vellykket, må han/hun huske å bruke prinsippet om "learning by doing".

Praktiske ferdigheter

Når speiderne skal lære seg noe praktisk, må peffen først selv vise hva de skal lære og forklare sammenhengen i det. Denne delen av læringsøkten kalles tradisjonelt for instruksjon. Men instruksjon uten øvelse gir dårlige resultater. Derfor bør den kombineres med noen av metodene nedenfor for å gi mer spennende og variert læring.

Her er forslag til metoder som kan brukes til å øve videre på ferdigheter etter at instruksjonen er gjennomført:

- **Makkermetoden** vil si at speidere arbeider sammen to og to. Her forutsettes det at grunnleggende instruksjon er gitt ved at du har vist og forklart sammenhengen. La gjerne mer og mindre dyktige speidere være makkere for hverandre.
- **Konkurransen** passer bra når ferdigheter skal øves for å få rutine eller for å holde kunnskapene ved like. Det kan enten være konkurranse med seg selv – sammenligne resultatet med forrige gang – eller konkurranse mellom speiderne. Vær oppmerksom på at denne metoden kan misbrukes, slik at konkurransen virker mot sin hensikt. Sørg for like forhold og rettferdige regler. Vær forsiktig så ikke konkurransen får så stor plass at den begynner å skyve speidingen i bakgrunnen.
- **Oppgave** gir gode muligheter for kontakt og består i at du gir én eller alle speiderne i patruljen oppgaver som skal utføres mens du følger med på gjennomføringen. Når oppgavene er utført, gjennomgår du oppgaven, vurderer hovedpunktene og de erfaringene som er oppnådd. De fleste oppgaver har flere enn én løsning.
- **Lek** er også en god måte å få kunnskap til å feste seg i hukommelsen på. Velg en lek du kan og prøv å endre på den slik at den legger opp til at speiderne må praktisere den kunnskapen eller ferdigheten du ønsker de skal øve på.

Peffens sjekkliste for praktisk læring:

- forbered deg
- motiver speiderne ved å fortelle om hensikten med det dere skal lære
- gjennomfør selve instruksjonen ved å vise og forklare hvordan alt gjøres
- la speiderne øve litt
- sjekk om alle har fått det til og diskuter den gjennomførte instruksjonen
- avslutt ved å gi speiderne mulighet til å repetere det de har lært gjennom en lek eller konkurranse

Teoretisk kunnskap og holdninger

Selv om mye av speidingen er veldig praktisk, skjer det også at patruljen jobber med noen mer teoretiske temaer hvor man må bruke andre metoder enn de som er nevnt ovenfor. Også her er det viktig å involvere speidere aktivt i læringsprosessen. I disse tilfeller kan peffen bruke én av disse metodene:

- **Samtale** – Denne metoden består i at peffen forteller litt om emnet (gjærne med interessante eksempler), stiller spørsmål til de andre patruljemedlemmene for å involvere dem i samtalen og besvarer spørsmål fra dem. Den vanligste speideraktiviteten som gjennomføres ved hjelp av denne metoden er leirbålsprat.
- **Rollespill** – denne metoden hjelper spesielt godt å påvirke holdninger og følelser og utvikle verdier som for eksempel rettferdighet eller medfølelse. Men rollespill kan også brukes som ramme for praktisk læring. Hva med å lære viktige friluftsferdigheter som en del av et Robinson-rollespill om overlevelse på en øde øy?
- **Oppgave** – denne metoden kan også brukes til mer teoretisk kunnskap. Patruljen kan få i oppgave å finne ut av noe selv og presentere resultatene for de andre patruljene i form av plakat, presentasjon, utstilling eller lignende.

Bruk sansene

Mennesket har 5 sanser, og vi ved bare å snakke kun dekker en liten del av oppmerksomheten (ca 10%). Ved å bruke hørsels- og synssansene fanger man en langt større del av oppmerksomheten – fra 20% og langt oppover. Gir man anledning til å ta i bruk flere sanser, fanger man også mer oppmerksomhet (f. eks følelse). Ved så å la de som det instrueres for gjøre tingen selv, oppnår man antagelig størst utbytte av instruksjonen. Her er hvordan valgt læringsform og utbytte av læringen henger sammen:

Se eller høre	dårlig utbytte av læringen
Se + høre	middels utbytte av læringen
Se + høre + gjøre selv	bra utbytte av læringen

For å hjelpe speiderne til å ta i bruk så mange sanser som mulig, kan du også bruke en del rekvisita som illustrasjoner, bilder, video, modeller, plansjer, eksempler osv. La speiderne se, høre, kjenne på og, til slutt, gjøre selv – da blir resultatet av læringen best.

Hjelpemidler

For at flest mulig sanser er engasjert under instruksjonen kan man bruke forskjellige hjelpemidler. Her er noen forslag:

- Tavle, flippover, illustrasjoner
- Modeller eller ting
- Lysbilder, film, video, projektor
- Personer med erfaring

Hvordan få og beholde oppmerksomhet:

- Vær deg selv.
- Vær forberedt.
- Framhev det viktigste.
- Unngå forstyrrende oppførsel/bevegelser.
- Vær vennlig og i godt humør.
- Vær engasjert selv, hvis du vil engasjere andre.
- Bli ikke ergerlig dersom ikke alle oppfatter stoffet like fort.
- Gi ros.
- Snakk tydelig og gjerne litt langsomt.
- La alle se og høre.
- Praktisk øvelse er viktig.
- Vis at du tar oppgaven din alvorlig. Ikke bløff.
- Still spørsmål som alle kan forstå, og la én om gangen svare.
- Still spørsmål til alle i tur og orden.
- Oppfordre speiderne til å stille spørsmål.
- Ha så korte instruksjonsøker som temaet tillater.
- Husk: God forutsetning for læring er at alle må føle seg vel fysisk (for eksempel ikke være for kalde eller varme).

Informasjon og kommunikasjon

Hvorfor

Mål:

- Deltakerne skal forstå at god og tidsnok informasjon er en viktig del av planleggingen og gjennomføringen.
- Deltakerne skal lære om hvilken informasjon de skal gi patroljemedlemmene, deres foreldre og troppslederen.
- Deltakerne skal få kjennskap til forskjellige kommunikasjonsformer.
- Deltakerne skal få øvelse i å gi utfyllende og nøyaktige beskjeder.

Hva

Kommunikasjon med:

- troppsleder
- foreldre
- patroljemedlemmer

Hvordan

Tidsbruk: Ca. 1,5 time

Utstyr: Ark og tusjer, materiell til praktisk oppgave

Forslag til gjennomføring

Tid	Hva	Hvordan	Ansv
Ca. 15 min	Eksempler på dårlig kommunikasjon	Kommunikasjonslek eller rollespill som illustrerer hva som skjer på møte hvor informasjonsutveksling mellom peffen, troppslederen, speiderne og foreldre sviktet. Oppsummer etterpå: <ul style="list-style-type: none">• Hva gikk galt?• Var dårlig kommunikasjon/informasjon grunnen til det?• Hva ville du gjort annerledes?• Hvordan gir man gode beskjeder?	
Ca. 15 min	Hvem skal ha hvilken informasjon?	Etter innspill fra deltakerne sett opp tre lister ved siden av hverandre: <ul style="list-style-type: none">• Målgrupper (hvem skal få informasjon fra peffen?)• Innhold (hva skal man informere om?)• Kommunikasjonsformer (hvordan kan informasjonen formidles?) La deltakerne sette streker mellom punktene i de tre listene som de mener hører sammen, altså hvem skal få hvilken informasjon og hvordan.	
Ca. 1 t	Praktisk øvelse i god kommunikasjon	Patroljene får en større oppgave som de er nødt til å kommunisere godt for å løse. Dette kan være en rebusløype eller patroljekonkurranse, eller en mer	

	<p>praktisk oppgave som å lage noe. Instruksjonene/betingelsene må være så pass kompliserte at utførelsen av oppgaven krever god kommunikasjon.</p> <p>Evaluer i patruljer etterpå: Hvordan gikk oppgaven? Hvordan var kommunikasjonen? Visste alle hva de skulle gjøre? Forsto alle hvorfor de skulle gjøre det de skulle? Var alle like motiverte til å utføre oppgaven? Hvorfor/hvorfor ikke?</p>	
--	--	--

Tips til staben: Som praktisk oppgave i denne økten kan man bruke å lage et patruljemåltid (avhengig av hvor i kurset økten holdes, kan det være middag eller lunsj).

Fagstoff

Kommunikasjon mot patruljen, troppen, foreldre

Kommunikasjon og god informasjon er viktig for å få patruljen, lederen og foreldrene med "på laget". Hvis peffen ikke gir ut nok informasjon, vil det skape usikkerhet og misnøye. Det er viktig at foreldrene kan stole på at barna deres er trygge på speideren, og dette blir mye enklere å oppnå med god kommunikasjon. Ikke minst er det viktig at speiderne i patruljen vet hva som kommer og hva som skjer slik at de kan være forberedt både fysisk og mentalt.

Mangel på god kommunikasjon/informasjon kan i ekstreme tilfeller føre til konflikter og at noen til og med slutter. Det er enklest å illustrere viktigheten av god kommunikasjon med en passende lek.

Informasjon er også en viktig del av det som skjer på møtene i førerpatruljen og i patruljen. Troppsleder mottar en del informasjon fra forbund, krets og gruppe. Spørsmål som er relevant for patruljen å ta stilling til må peffen formidle til patruljemedlemmene og sørge for at det blir satt av tid til å diskutere dette.

Peffen er også ansvarlig for å formidle patruljens ønsker og standpunkter til troppsledelsen. Like viktig er det å gi troppslederen informasjonen om patruljens arbeid - hva de holder på med, hvordan situasjonen er, gleder, sorg eller problemer.

Foreldrene må også få informasjon om det som skjer og skal skje i troppen. Det meste får de via troppslederen på foreldremøter, e-post, telefon eller post. Men det er viktig at de av og til får høre fra peffen også, slik at de får et forhold til og lærer å stole på ham/henne.

Informasjon om patruljens planer og drift skal gå til:

- speiderne i patruljen
- foresatte (hvis speideren har egen e-postadresse, er det viktig å huske å sende en kopi av all informasjon til foresatte)
- troppslederen (skal være oppdatert både på patruljens planer og på hvordan det har gått på møtet/turen)

Kommunikasjonsformer

Slik kan du holde speiderne, foreldrene og troppsledelsen informert:

- Send ut e-poster/sms-er om kommende møter/turer og gjerne en kort orientering om noen spesielle hendelser/suksesser dere vil fortelle om etter gjennomført møte/tur.
- Lag jevnlig oppdateringer til gruppas hjemmeside med interessant informasjon fra patruljen (husk at hvis du skal legge ut bilder av andre på nett, må du få deres tillatelse først).
- Hold god oversikt over hva dere gjør på møter/turer slik at du kan fortelle troppslederen om det.

- Gi tydelige beskjeder på slutten av hvert møte. På den måten kan speiderne bli oppmerksomme på ting de ellers hadde glemt.
- Lag ordentlige invitasjoner til patruljeturer og andre spesielle patruljearrangementer slik at speiderne blir motivert til å delta.

Hvordan gi god informasjon

En god beskjed

- består av akkurat passe mengde informasjon (for mye er kjedelig, for lite er irriterende)
- gis tidsnok slik at alle får tid til å forberede seg eller sjekke sine planer
- gjentas, slik at den ikke går i glemmeboken
- gis når mottakerne er klare til å oppfatte den (rolige, oppmerksomme, alle er til stede)
- er motiverende og positiv
- gjør det klart hvem som er ansvarlig for hva

Modul 3 – Gjennomføring

Patruljemøte 2 – faglig innhold

Hvorfor

Mål:

Deltakerne skal befeste kunnskaper og ferdigheter de har tilegnet seg i løpet av kurset ved å øve på å:

- sette opp et møteplan for et patruljemøte med utgangspunkt i gitt terminliste og med bruk av treningsprogrammet
- gjennomføre et patruljemøte med fokus på faglig innhold og tidsdisponering
- følge en møteplan og gjøre nødvendige tilpasninger underveis
- lede en læringsøkt ved å ta i bruk forskjellige læringsmetoder og hjelpemidler

Hva

Planlegging og gjennomføring av patruljemøte hvor man tar i bruk:

- møteplan
- langtidsplan
- treningsprogrammet

Hvordan

Tidsbruk: Ca. 3 t

Utstyr: Min speiderlogg, Speiderbasen, ark med fagstoff, maler for møteplan

Forslag til gjennomføring

Tid	Hva	Hvordan	Ansv
1 t	Planlegge et patruljemøte med faglig innhold ut ifra gitt langtidsplan og selvvalgt tema og mål for møtet.	Patruljene får utdelt en tenkt terminliste til forbundet, kretsen, gruppa og troppen, en tom mal for en møteplan og sjekklister i forbindelse med et patruljemøte. De skal planlegge et patruljemøte med utgangspunkt i disse: <ul style="list-style-type: none">• Det skal lages mål og tema for møtet samt tilknytning til treningsprogrammet.• Det skal planlegges møteopplegg for et helt møte som passer til de valgte temaene og målene. Alle delene av møtet skal skrives inn i malen, men det skal legges spesiell vekt på de faglige øktene (der målet er å lære noe).• Alle oppgavene før, under og etter møtet skal fordeles mellom patruljemedlemmene.• Patruljene skal tenke gjennom hvordan læringsøktene skal gjennomføres og hvilke hjelpemidler de trenger. Patruljene kan benytte seg av utdelt fagstoff samt Min speiderlogg til å finne opplegg og målene for møtet. Hvis det finnes tilgang til Internett, bruk Speiderbasen. Mulige temaer: Pionering, Speideraksjonen, førstehjelp, helse, osv.	
Ca. 2 t	Gjennomfør møtet med fokus på tidsplan, læring og faglig innhold.	Patruljene gjennomfører de planlagte møtene for hverandre (avhengig av antallet patruljer kan én og én patrulje gå sammen eller hver patrulje kan etter tur gjennomføre møtet for de andre deltakerne). Bare faglige deler av det planlagte møtet skal gjennomføres slik at deltakerne får øvelse i instruksjon, veiledning og ledelse. Patruljene evaluerer møtene i plenum: <ul style="list-style-type: none">• Var innholdet i møtet relevant i forhold til valgt tema og målsettinger for møtet?• Hvordan holdt tidsskjemaet dere valgte?• Hvordan gikk de faglige øktene? Ble riktig fremgangsmåte valgt (praktisk, teoretisk, instruksjon, øvelse osv)?	

Patrulje:		Dato:	
Sted:		Peff:	Mobil:
Tema for møtet:			
Mål for møtet:			
Punkter i treningsprogrammet:			
Når (kl)	Aktivitet - Hva, Hvorfor, Hvordan	Ansvarlig	Utstyr

Problemløsning i patruljen

Hvorfor

Mål:

- Deltakerne skal gjøres i stand til å gjenkjenne og avverge/løse vanskelige situasjoner.
- Deltakerne skal gjøres i stand til å ivareta trivsel og trygghet i patruljen.

Hva

Forskjellige metoder for håndtering av vanskelige situasjoner i patruljen.

Hvordan

Tidsbruk: Ca. 1 time

Utstyr: 3-4 klementiner, ark med konfliktsituasjoner

Forslag til gjennomføring

Tid	Hva	Hvordan	Ansv
20 min	Konfliktsituasjoner og mulige utfall	<p>Lek eller rollespill.</p> <p>Rollespillet med klementiner illustrerer på en enkel måte hvilke utfall en konflikt kan få avhengig av hvordan den håndteres. To av veilederne kommer ut på «scenen» og ser en klementin som ligger på bakken. De spiller fire forskjellige utfall av denne potensielle konfliktsituasjonen:</p> <ul style="list-style-type: none">• Krangler om klementinen, begynner å sloss. Den ene vinner, den andre går hjem tomhendt og sint.• Krangler, begynner å sloss og i kampens hete ved et uhell ødelegger klementinen.• Diskuterer saken og kommer frem til at de kan dele klementinen i to (eller det kan vise seg at den ene av dem vil spise fruktkjøttet, men den andre vil ha skallet til å bruke i en kake, slik at det faktisk ikke er noe grunn til å krangle).• Diskuterer saken, deler appelsinen og kommer på at de også kan få til et langsiktig samarbeid. De planter frøene og avtaler å bytte på å vanne dem, slik at de kan nyte fruktene senere. <p>Oppsummer ved å snakke om fordeler og ulemper ved hver av løsningene. Hva var avgjørende for at disse to klarte å komme frem til en fredelig løsning? Bruk eksempler fra virkelige konflikter for å sette dette i en større sammenheng.</p> <p>Bruk også gjerne eksempler på vanskelige situasjoner fra hele kurset eller fra økten Patruljemøte 2. Kunne disse situasjonene ha blitt håndtert på en bedre måte?</p>	
40-50 min	Veien til en god løsning av en vanskelig situasjon	<p>Patruljene får utdelt en gitt konfliktsituasjon som de må prøve å finne en løsning på. (Rollespill «På tur i skogen» fra Speiderbasen kan brukes hvis deltakere er vandrere, men en enklere øvelse for stifinnere.)</p> <p>Patruljene dramatiserer deretter situasjonen og sin løsning.</p>	

		<p>Diskuter i plenum hvilke løsninger som var gode eller dårlige, hvilke ville gi et varig resultat? Husk at man skal kommentere innholdet – ikke kunstnerisk fremførelse.</p> <p>Oppsummer hva som er viktig for å få til en langvarig løsning. Ta frem momenter som ikke har blitt nevnt tidligere. Presenter 6-trinnsregelen som mal for en god løsning.</p>	
--	--	---	--

Fagstoff

Konflikt eller uoverensstemmelse?

I nesten alle patruljer vil det før eller siden være speidere som ikke fungerer så bra sammen. Dette er helt naturlig når flere forskjellige mennesker jobber så tett sammen. Men dette kan føre til at én eller flere speidere ikke har det gøy på møter eller har problemer med å samarbeide. Patruljeføreren har ansvaret for at alle i patruljen har det bra, og må derfor kunne løse disse problemene. Men hvordan oppdager du at noe er galt?

Slik kan en konflikt oppstå:

- en eller flere speidere føler seg frustrerte eller irriterte over en eller flere andre speidere – gjerne på grunn av en konkret situasjon eller sak
- to eller flere speidere er uenige om noe og oppfører seg negativt mot hverandre på grunn av dette
- en eller flere speidere har ulike interesser, ønsker eller behov og blir ikke enige

Obs! Det er forskjell på konflikter og uenigheter blant speiderne. Ikke all uenighet er en konflikt, og ofte kan uenighetene løses før de blir til konflikter. Det er bedre å ta tak i situasjonen med en gang du oppdager den, istedenfor å feie den under teppet og la den utvikle seg til et ordentlig problem.

Hvordan løser du det?

Som regel er det ikke vanskelig å løse problemet – alt som skal til, er at dere snakker åpent sammen. Det er derfor viktig at speiderne i patruljen lærer å løse problemene seg imellom med god hjelp fra peffen og assen.

Til å begynne med vil det være du som peff som skal mekle når det oppstår et problem. Hvis du synes dette er vanskelig, finn gjerne en annen som kan hjelpe dere å se saken litt utenfra og å være objektive.

6-trinnsregelen

Følg disse seks trinnene for å finne en god løsning på problemet:

1. Definer problemet: Snakk med de involverte speiderne og finn ut hva som har skjedd. Her er det viktig å finne ut av fakta og ikke komme med påstander eller beskyldninger. Du kan først snakke med de involverte hver for seg, så de får utløp for følelsene sine. Etter det kan du hjelpe dem å beskrive mer objektivt hva problemet går ut på.
2. Kom fram til mulige løsninger: Lag flere forslag til hvordan problemet kan løses. De involverte speiderne burde også komme med forslag selv – det er viktig at de føler at de "eier" løsningen.
3. Vurder løsningene: Sammenlikne de forskjellige løsningene og prøv å se på både det positive og det negative ved hver av dem.
4. Velg løsning: Velg den løsningen som alle kan være enige om.
5. Plan for veien videre: Bli enig om hvordan dere går fram med denne løsningen: Hvor lenge dere skal følge den, hvem
6. skal gjøre hva, skal noen følge opp hvordan det går? Osv.
7. Vurder løsningen etter en stund: Snakk sammen etter avtalt tid for å se om alle er fornøyde med hvordan denne løsningen fungerte. Dette er viktig siden det ikke alltid fungerer på første forsøk. Det kan også hende dere blir nødt til å finne en annen løsning.

Obs! Vi kan av og til gjøre problemer større enn de virkelig er fordi vi involverer for mange i problemløsningen. Dere bør ty til hjelp utenifra bare hvis dere ikke finner løsning selv.

Følg denne rekkefølgen på hvem som eventuelt skal involveres i problemløsningen:

- Speideren alene eller alle de involverte speiderne
- Hele patroljen
- Troppslederen eller andre ledere
- Foreldrene

Jo før jo bedre

Det er viktig at konflikter i størst mulig grad håndteres i en tidlig fase og på lavest mulig nivå. Speidere som opplever problemer eller er misfornøyd med noe bør prøve å ta problemene opp med den eller de det gjelder så tidlig som mulig, og forsøke å finne løsninger som er akseptable for begge/alle parter. På den måten kan konflikten unngås helt.

Når konflikten allerede har oppstått og er synlig, vil peffen vanligvis ta rollen som den som prøver å bringe de to motstridende partene nærmere – såkalt megler. Ikke involver flere enn nødvendig i konfliktløsningsarbeidet, men snakk gjerne med lederen om mulige løsninger før du forsøker å megle i en konflikt. Hvis peffen ser at de ikke klarer å håndtere konflikten i patroljen eller er selv involvert i konflikten, er det lurt å få en leder til å megle.

Kan du alltid se det?

Av og til er det bare én av de involverte speiderne som mener at det er en konflikt på gang. Men også når det bare er den ene parten som mener det, er dette allikevel en konflikt, og da finnes det en god grunn for peffen til å blande seg inn. Eksempel på en mer usynlig konflikt er mobbing. De som mobber, ser ofte ikke at de gjør noe galt, men den som blir mobbet har vanskelig for å forsvare seg og synes ofte at dette er veldig ubehagelig. Peffens oppgave er derfor å være oppmerksom på tegn på mobbing og å gjøre slutt på den hvis den oppstår. Eksempler på mobbing er at en speider ofte blir utsatt for:

- plaging
- utfrysing
- sårende fleiping
- erting

Eksempler på problemer:

- En av speiderne bare bråker på alle møtene i stedet for å følge med, dette gjør at de andre har vanskelig for å konsentrere seg og patroljeføreren må bruke mye tid til å kjeffe.
- En av speiderne kommer alltid et kvarter for sent på møtene, og dere pleier å vente med å begynne møtene til alle er kommet. Dette betyr at dere får kortere møter enn vanlig og må vente mye. Forsinkelsene er et irritasjonsmoment for resten av patroljen.
- En av speiderne blir aldri med på noe annet enn møtene, dette fører til at hun ikke blir ordentlig kjent med de andre i patroljen og alltid er litt utenfor når de andre snakker om ting de har gjort sammen.
- En av speiderne pleier ofte å utebli fra møter og turer uten å gi beskjed først. Han tar ofte på seg oppgaver som ikke blir utført, og gir dermed patroljen problemer.
- En av speiderne sier aldri noe uten at han blir spurt først, og knapt nok da. Han ser ikke ut som om han har det noe gøy i det hele tatt, men han slutter ikke.
- En av speiderne gjør aldri som hun blir spurt om, og hun hjelper aldri til med noe.
- En av speiderne blir hele tiden terget av de andre. De sier at det ikke er vondt ment, men speideren tar seg nær av det og vil slutte.

Veien videre

Hvorfor

Mål:

- Deltakerne skal vite hvordan de kan fortsette sin utvikling som peffer/asser i troppen og i kretsen
- Deltakerne skal få innblikk i hvilke tilbud som finnes for dem i gruppa og kretsen.
- Deltakerne skal bli motiverte til å fortsette som speidere og til å prøve seg på nye utfordringer.

Hva

- Videre oppfølging i troppen og i førerpatruljen
- Videre pefftrening

Hvordan

Tidsbruk: 35 min

Utstyr:

Forslag til gjennomføring

Tid	Hva	Hvordan	Ansv
30 min	Trening i førerpatruljen	Erfaringsutveksling rundt bruk av førerpatruljen. Hva er de viktigste funksjonene til førerpatruljen? Hvordan er arbeidet i tropper som ikke har førerpatrulje? Hvilken oppfølging kan peff/ass forvente av troppslederen?	
5 min	Peff 2	Fortelle om andre del av peffkurset.	

Fagstoff

Patruljeførerkurset er et kurs for nåværende og fremtidige peffer og assen som holdes av kretsen. Deltakerne har nå gjennomført den første delen av kurset – Peff 1. Om ikke så lenge er de klare for Peff 2 som handler om det å være peff/ass på tur. Før du tar Peff 2, er det lurt at de tar med patroljen sin på tur for å få litt erfaring med dette.

Trening i førerpatruljen

For at dine patroljeførere skal kunne fungere godt er det en selvfølge at de kan en del mer – ligger et godt hestehode foran de øvrige speidere i patroljen. De må læres opp og trenes i de ferdigheter som finnes i treningsprogrammet. Like viktig er det at peffen skal lære hvordan treningen skal foregå i patroljene. Peffene må også lære å klargjøre materialene, fordele arbeidsoppgaver og sørge for at man kommer frem til et sluttresultat.

All speiding skal være praktisk. Det betyr at opplæringen av patroljeførere også må være praktisk lagt opp og slik at tingene kan gjøres på samme måte i speiderpatruljene. Mange speiderferdigheter kan læres på forskjellige måter, og i førerpatruljen skal patroljeførerne få se hvordan opplæringen kan varieres.

En viktig del av arbeidet i førerpatruljen er å arbeide bevisst med speidingsens "inside" – våre verdier, mål og ideologi. Siden det er færre speidere på førerpatruljemøtene og de som er der ofte er mer modne, passer det spesielt fint å formidle speiderideen der.

Det patruljeførerne lærer i førerpatruljen skal bringes videre til den enkelte speiderpatrulje. Det betyr at peffene vil kopiere det som gjøres i førerpatruljen. Det er allikevel viktig at peffene ikke følger alt slavisk, men finner frem til sin måte å drive patruljearbeid på.

Førerpatruljen skal drives slik en god speiderpatrulje skal drives. Den skal være en egen patrulje med sine særpreg. Patruljen skal ha sitt eget navn. Velg et patruljenavn som symboliserer noe, eller ta et navn som er en sammensetning av noen bokstaver fra patruljenavnene i troppen.

En gang hvert halvår bør førerpatruljen ha en sosial samling hvor de gjør noe helt annet enn vanlig speiderarbeid. To-fire ganger i speideråret bør førerpatruljen ha sine egne turer. Dette må være en tur av høy kvalitet med godt oppsatt program som også krever noe av alle. Her skal førerpatruljen også prøve seg på nye ting. Både lederne og patruljeførerne blir godt kjent med hverandre. Slike turer vil også lage mønster for patruljenes egne turer. Førerpatruljens turer og møter bør være oppmuntrende, sosiale, utfordrende, utviklende og spennende for peffer og assen å være med på – en belønning for innsatsen i patruljene, og et sted de ikke trenger å ha ansvar for yngre speidere.

Ledertrening

Arbeidet i førerpatruljen er ledertrening. Under instruksjon og opplæring betyr måten troppsledelsen arbeider på veldig mye. Noe av det viktigste i førerpatruljen er at patruljeførerne lærer av måten troppslederen og assistentene leder på. Det gjelder måten lederne snakker til dem på, hvordan de har forberedt utstyr og materiell, hvordan de demonstrerer tingene, lar patruljeførerne lære tingene skrittvis, sørger for gjentakelse slik at de lærer det hele skikkelig osv. Troppslederen og assistentene må være tålmodige og tolerante, og dette er også viktig å lære for patruljeførerne.

Troppslederen har ansvar for at peffene og assene lærer noe. Dette ansvaret må overføres til patruljeførerne slik at de også føler ansvar for at deres speidere skal lære tingene. Å arbeide etter en plan over lengre tid og et skikkelig oppsatt program for hvert møte er en viktig side ved ledertrening.

Førerpatruljekurs

Førerpatruljearbeid er ikke enkelt. Derfor arrangerer kretsen egne kurs for hele førerpatruljen, dvs. for peffer, assen og troppsledelsen. Førerpatruljekurset skal gi deltakerne mulighet til å oppleve ledelse, samarbeid og fellesskap, gi dem inspirasjon til å drive med førerpatruljearbeid og ideer til og kunnskaper om hvordan man kan gjøre det i egen gruppe.

Grupper som har ledere med erfaring fra førerpatruljearbeid og førerpatruljekurs, kan arrangere kurset selv. Kontakt kretsen for å få hjelp til forberedelser og gjennomføringen av kurset.

Avslutning

Hvorfor

Mål:

- Deltakerne skal få en anledning til å evaluere kurset og finne ut om deres forventninger til kurset ble innfridd.
- Deltakerne skal være med på en seremoni som markerer slutten på kurset.
- Deltakerne skal få bekreftelse på gjennomført opplæring.

Hva

- Evaluering av kurset
- Utdeling av diplom og merke

Hvordan

Tidsbruk: 25 min

Utstyr: kursbevis, deltakerhefter og -merker, eventuelt materiell til seremonien

Forslag til gjennomføring

Tid	Hva	Hvordan	Ansv
15 min	Evaluering av kurset	Alle står i ring. En fin måte å evaluere kurset på er å visualisere hva man har gjort. Hver patrulje får i oppgave å finne en ting for hver av aktivitetene på kurset – dette gjøres underveis i kurset. Disse tingene presenteres under avslutningen: hvorfor denne tingen, hva var bra ... For eksempel: En snor/et tau med en ting som symboliserer hver aktivitet på kurset: knutetau, bandasje, vedkubbe, sangbok, tipshefte for morgensamling, kjele, trefot – her er det kun fantasien som setter grensene. Spørre deltakerne hva de forbinder med tingen, og hva de gjorde/syntes var gøy. Kombiner gjerne med en annen evalueringsmetode som spørreskjema eller konstruktiv tilbakemelding hvor deltakerne sier en eller to positive ting/opplevelser fra kurset og kommer med ett forslag til forbedring.	
10 min	Avslutningsseremoni	Del ut kursbevis, -merker og hefter (hvis disse ikke har blitt delt ut før kurset). Syng en sang som handler om vennskap. Avslutt med speiderbønn.	

Fagstoff

Avslutning er en fin anledning å oppsummere kurset og å se tilbake på det vi har lært. Hvis deltakerne trekkes aktivt med i gjennomføringen av åpningen og avslutningen huskes det bedre siden.

Evalueringsmetoder:

Den fins mange ulike metoder for evaluering, f. eks:

- samtale - snakke om hva vi nettopp har gjort og hvorfor, og hva man synes om det (hva var bra, hva kan gjøres bedre, kan det brukes hjemme)

- aktivt verdivalg - dvs. at deltakerne må vise hva de mener om fremlagte påstander ved å stille seg på et passende for dem sted på linjen som symboliserer meningskala fra "helt enig" til "helt uenig".
- Spørreskjema – alle forteller hva de syntes var best/moro/mest lærerikt på kurset og hva de har tenkt å bruke i patruljen når de kommer hjem.
- "tre positive og en utfordring fra grunntreningen" kan forenkles slik at alle sier én ting de synes er bra med økten / kurset + én ting som kunne være annerledes/bedre/tatt vekk.

Det viktigste er at vi hører på hva deltakerne mener - og at de får snakket ut.

Eksempel på avslutning

- Slutte av møtet med en sang, f.eks. patruljesangen.
- Spille litt av en CD.
- Hva har vi lært i dag?
- Lese et ord for dagen

Speiderbønn er en god avslutning på et hvert møte.

Avslutning av kurset/kvelden:

- "I den mørke kveld" synges først, deretter Tapto ("Dagen dør", synges først vanlig, deretter lavt og til slutt nynnes), avslutter med Speiderbønn.
- Syng "Make new friends" - danne vennskapskjeden.